

§ 1 Särskild debatt om situationen i Israel och Palestina

*Särskild debatt om
situationen i Israel
och Palestina*

Anf. 1 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vänsterpartiet har begärt denna särskilda debatt med anledning av situationen i Palestina och Israel.

Över 1 400 civila israeler sköts ihjäl tidigt på morgonen lördagen den 7 oktober i en vidrig attack utförd av Hamas. Ett stort antal civila israeler kidnappades och hålls fortfarande som gisslan.

Den israeliska ockupationen av Palestina har pågått i decennier. Den grova våldsanvändningen från båda sidor mot civila är fruktansvärd och utgör ofta brott mot internationell rätt.

Israel har svarat med kraftiga flyganfall mot Gaza. Tusentals har förlorat sina hem. Barn gömmer sig i FN-skolor i hopp om att inte bli bombade till döds. 1,4 miljoner människor är på flykt. Men i Gaza finns ingenstans att fly. Det finns inga skyddsrum att vara säker i.

Om vi i omvärlden nu agerar kan vi få ett stopp på folkfördrivningen, på bombningarna och på markinvasionen och i stället blicka framåt mot fred.

Fru talman! Debatten om Palestina och Israel är ofta hård och tuff. Låt oss ha en rimlig debatt med en god ton!

Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Den 7 oktober var en mörk dag, inte bara för Israel utan för oss alla. Aldrig i Israels historia har så många civila dödats som den 7 oktober. Familjer brändes ihjäl levande. Barn avrättades framför sina föräldrar. Hundratals unga människor mejades skoningslöst ned när de försökte fly över öppna fält från en festival. Omfattningen av grymheten i terrorgruppen Hamas attacker mot Israel är svår att ta in. Över 1 400 människor har dödats och 5 000 skadats i Israel. Därtill har över 200 civila, inklusive barn och äldre, tagits som gisslan och förts till Gaza. Bland dessa finns israeler, amerikaner, thailändare, italienare, briter och många fler.

Fru talman! I denna svåra stund måste vi hålla flera tankar i huvudet samtidigt. För det första har Israel en självklar rätt att försvara sig mot terrorism och den urskillningslösa raketbeskjutning som fortsatt pågår. Regeringen har reservationslöst fördömt terroristgruppen Hamas attacker. Vi har även krävt att gisslan frigges villkorlöst.

Med detta sagt är rätten att försvara sig inte absolut. Israels legitima självförsvar måste ske i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten. Folkrätten och den internationella rätten gäller alla och alltid, oavsett geografisk kontext.

För det andra måste civila skyddas. Civila och civil infrastruktur får inte användas som måltavlor. Det betyder att Hamas och andra terroristgrupper i Gaza inte får gömma sig bakom oskyldiga och använda dessa som mänskliga sköldar. Det betyder också att Israel så långt som möjligt ska undvika att skada civila när de utövar rätten att försvara sig. Direkta attacker mot civila och civil egendom är inte tillåtna. Principen om åtskillnad mellan militära och civila mål, proportionalitet och försiktighet måste alltid tillämpas.

För det tredje är humanitärt tillträde fundamentalt. Ett stort ansvar för den humanitära katastrofen i Gaza vilar på Hamas, som styr Gaza sedan 2007. Men vi måste skilja på terroristorganisationen Hamas, den palestinska myndigheten som styr på Västbanken och den palestinska civilbefolkningen. Det palestinska folket bär inte ansvar för Hamas terrorism.

Den palestinska civilbefolkningen genomgår ett mycket svårt lidande. Bilderna från Gaza är förfärande. Enligt uppgifter som framhållits av FN har över 6 000 dödats, varav 2 000 barn, och 15 000 skadats. Över 1 miljon människor är nu internflyktingar. Även om Hamas bär ett stort ansvar för den humanitära situationen i Gaza har även Israel ett ansvar.

Regeringen är djupt oroad av de humanitära konsekvenserna av den israeliska blockaden. Det är av yttersta vikt att humanitärt tillträde säkerställs och att vatten, förnödenheter, bränsle, mediciner och elektricitet släpps igenom. Regeringen stöder EU:s och FN:s ansträngningar att etablera en humanitär korridor och välkomnar att en del humanitär hjälp har släppts igenom i samråd med Israel i Rafah vid Gazas södra gräns mot Egypten. Men mycket mer behövs.

För det fjärde måste regional eskalering undvikas. Riskerna för en regional upptrappning är betydande, och en sådan skulle få än mer förödande konsekvenser. Det är viktigt med gemensamma diplomatiska ansträngningar, inklusive av regionala aktörer och FN, för att undvika ytterligare upptrappning med risk för ett fullskaligt regionalt krig och andra spridningseffekter i regionen. I detta har även EU en viktig roll.

För det femte bygger en hållbar fred på en tvåstatslösning. Vi får inte tappa vårt fokus på en framförhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan samexistera sida vid sida. Här ingår att stoppa återkommande våldscykler, hantera underliggande orsaker till konflikten och bidra till att öka förtroendet mellan israeler och palestinier. En förhandlad tvåstatslösning är och förblir den enda hållbara vägen mot fred.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M).

Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Lördagen den 7 oktober 2023 kommer för alltid att vara en svart dag i historien. På en och samma dag dödades över 1 400 civila israeler av Hamas utsända mördare. Det är det värsta terrordådet i staten Israels historia. Det är det högsta antalet judar som dödats på en och sam-

ma dag sedan Förintelsen. Men Hamas dödade inte bara judar. Man dödade kristna. Man dödade muslimer. Man dödade helt urskillningslöst.

Vi socialdemokrater framförde redan samma dag våra djupaste kondoleanser till Israels regering och folk. Vi fördömde i starka ordalag detta fruktansvärda terrordåd. Det var ett bestialiskt våld av en karaktär som vi inte sett sedan IS värsta handlingar i Syrien och Irak för några år sedan. Det är viktigt att de fördömandena sker utan några som helst försök till relativisering. Hamas riktade in sig på civila män, kvinnor och barn. Det finns ingenting, absolut ingenting, som kan försvara de barbariska handlingarna.

Israel har blivit utsatt för en attack, och Israel har rätt att försvara sig. Detta måste naturligtvis ske inom ramen för internationell rätt. Det innebär att man inte får rikta in sig på civila mål och att man i så stor utsträckning som möjligt ska undvika civila dödsoffer. Också krig har lagar, även om man bekämpar barbariska terrorister.

Av det följer att den humanitära katastrof som kan följa i Gaza till varje pris måste undvikas. Vi fick i går höra av FN:s människorättskommisjär, Volker Türk, att det behövs ungefär 100 lastbilar om dagen med förnödenheter, mat och medicin till Gaza för att befolkningen ska klara sig. Just nu är det betydligt mindre som kommer in.

EU har beslutat om att kraftigt öka det humanitära biståndet. Man har sagt att man ska tredubbla det. Jag vill att Sverige nu också kraftigt ökar det humanitära biståndet till de palestinska områdena. Det har vi socialdemokrater efterfrågat en tid, men vi har inte fått några besked från regeringen. Därför vore det bra att få ett besked av utrikesministern om det i dag.

Detsamma gäller behovet av att få till stånd en humanitär paus i stridigheterna för att få in hjälp till befolkningen. Detta har krävts av FN:s generalsekreterare, av USA och nu också av EU och är förstås en nödvändighet. Vi förväntar oss att även Sverige arbetar för det.

Fru talman! Det här kan bli ett långt krig. Just nu ser allt mycket svårt ut. Men vi får inte ge upp. Vi måste hitta en väg tillbaka till avspänning, förhandlingar och kompromisser. Det är det internationella samfundet skyldigt de miljontals människor som bor i Israel och Palestina.

(Applåder)

Anf. 4 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Lördagen den 7 oktober nåddes vi av fruktansvärda bud. En storskalig terrorattack hade omsvept Israel i mörker, och ett dödande vars motsvarighet det judiska folket inte hade sett sedan förintelsen på en och samma dag ägde rum. Den 7 oktober nådens år 2023 är ytterligare ett datum som kommer att etsa sig fast i minnet och vår historia denna prövande tid för världen.

Sverigedemokraterna står vid Israels och det judiska folkets sida och alldeles särskilt när landet befinner sig i krig efter en brutal, omänsklig terroristattack av islamistiska terrorister. Vi har länge varnat för risken med islamistisk terror. Den 7 oktober blev det återigen uppenbart för hela världen vad den terrorn kan åstadkomma.

Terroristerna som attackerade Israel gjorde det både brutalt och genomtänkt. Civila attackerades, våldtogs och torterades. Barn och kvinnor brändes i sina egna hem, och liken skändades. En fredsfestival attackerades. Ungdomar jagades av Hamas. Lemlästandet kunde fortgå ända till

dess att Israel satte sig till motvärn. Hamas tog också hundratals personer som gisslan. Gisslan hålls fortfarande i Gaza och används som brickor och utpressningsmedel.

Med rätta har det väckt avsky i vår civilisation. I västvärlden har ledare efter ledare deklarerat och varit tydliga i sitt stöd för Israel. USA har placerat marina enheter utanför Israels kust, vilket också fungerat som avskräckning för Israels fiender mot att utvidga kriget.

Flera länder har valt att dra in biståndet till Palestina. Sverigedemokraterna och regeringen agerade skyndsamt för att frysa utvecklingsbiståndet för en ordentlig genomlysning då vi vet hur pengaflöden av detta under åren gött antisemitismen och terrorn.

Från riksdagens partiledare har vi sett ett unisont fördömande av den brutala attacken, vilket varit viktigt och välkommet. Israel har rätt att försvara sig. Det är helt nödvändigt att med kraft bekämpa terrorn oberoende om den uppträder i Hamas eller i andra organisationers skepnad.

Stödet till Israel, som nu för första gången sedan 1973 befinner sig i den här sortens krig, behöver vara fast och långsiktigt. Väst får inte vika när Israels som enda utvecklade demokrati i området står upp för civilisatoriska värden mot det barbari som islamismen utgör.

Det krig som Israel nu återigen behöver utkämpa är inte bara Israels krig utan också främsta linjens försvar av värden såsom demokrati och humanism. Självklart behöver kriget föras i enlighet med folkrätten. Vi kan konstatera att Israel i jämförelse med många andra stater vidtagit omfattande åtgärder för att värna och varna civilbefolkningen.

Man har uppmanat till evakuering. Man är tydlig med att man angriper militära mål. Att Hamas sedan gentemot sitt eget folk använder civila som sköldar och civil infrastruktur för militära syften visar med all önskvärd tydlighet vilket ansvar och vilken feighet de besitter.

Israels försvar mot Hamas och andra terrorgrupper är en plikt, en rätt och en skyldighet och bygger på ett legitimt och demokratiskt beslutsfattande. Jag vill därför avsluta med att tacka dem som strider och står upp för Israels rätt att existera och alla dem som nu gör sitt yttersta för att värna civila liv.

Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Bara solidaritet kan vara svaret på våldet och hatet. Det är solidaritet med de civila israeler som dödas i den fruktansvärda attacken av Hamas. Jag besökte själv Sderot i södra Israel för några år sedan. Alla hem i Sderot har egna skyddsrum, lekplatserna har lekfulla långa ”maskar” där barnen kan gömma sig i skydd för raketer och busshållplatserna är förstärkta med tak som ska skydda mot nedfallande raketer.

Det är solidaritet med alla palestinier som lever under decennielånga ockupationen och nu dödas av bomber från den besinningslösa israeliska krigsmakten. Det sker i ett Gaza där hjälpsändningar inte kan komma in och samtidigt ingen får lämna. Gaza är ett utomhusfängelse för ett fångslat palestinskt folk.

Larmrapport på larmrapport har kommit om situationen i Gaza, men omvärlden har tittat bort. Sedan 2007 har Israel haft en blockad mot Gaza, och effekterna har varit förödande. Tillgången på mat, rent vatten och sjukvård var redan svår innan bombningarna startade. Lägg därtill att åtta av tio unga är arbetslösa. I hopplösheten kan hatet och extrema krafter gro.

Hamas, inte alla palestinier i Gaza, genomförde sin vedervärdiga attack. Vedervärdig är varje attack där oskyldiga civila dödas. Vi måste därför trycka på för ett eldupphör nu, så att bombningar och raketattacker mot civila upphör.

Utrikesminister Tobias Billström har sagt att Israels svar är proportionerligt. Det säger han i ett läge där attackerna bara fortsätter med fler och fler döda civila för var dag som går. Det är ofattbart många barn som nu har dödats, och även barn som är svenska medborgare.

Till det har vi den israeliska blockaden av mat, el och vatten. FN pekar på att det är kollektiv bestraffning som kommer att kosta civila liv och sannolikt brott mot internationell humanitär rätt.

Det är bra att EU-parlamentet nu har antagit en resolution som säger att alla som begår krigsbrott måste lagföras. Det gäller både israelisk och palestinsk sida.

Det är väldigt viktigt i den här situationen är att vi i omvärlden står upp för internationell rätt och att skydda civila. Internationella brottsmålsdomstolen, ICC, har tydliggjort att den genom Palestinas anslutning till Romstadgan nu har jurisdiktion över det som har skett och det som nu sker.

Sedan 2021 har ICC en utredning om krigsbrott i Palestina som de aktuella händelserna omfattas av. Domstolen behöver samla in bevis och grundligt utreda krigsbrott som begås så att de skyldiga kan lagföras. Det gäller det som Hamas gjort och det som Israel gör.

Det är också så att ICC i dag till stor del är beroende av frivilliga bidrag från stater. Vänsterpartiet föreslår nu att Sverige ökar bidragen till ICC så att det får tillräckligt med resurser för att samla in bevis och utreda de brott som sker nu.

Internationell rätt måste gälla alla. De som bryter mot den ska lagföras. Sverige borde vara ett land som fördömer varje brott mot mänskliga rättigheter, oavsett var, av vem eller med vilka motiv de begås.
(Applåder)

Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Centerpartiet fördömer entydigt den vidriga terrorattacken mot civila i Israel den 7 oktober. De som bär ansvar måste straffas. Hamas och andra terroristorganisationer bär det fulla ansvaret. Civila – barn, gamla och kvinnor – togs som gisslan. De måste omedelbart frigges.

Israel har den fulla rätten att försvara sig mot terrorattacker från Hamas, angrepp från andra stater eller deras aktörer som Hizbollah. De som hotar och till och med vill utadera Israel från kartan ska veta att vi entydigt står upp för Israel och israelernas rätt till sitt territorium.

Den gräsliga terrorattacken utfördes av dem som mycket väl visste följderna men uppenbart ansåg att vanliga civila palestiniers liv kunde offras. Civila palestinier tas som gisslan av dessa terrorister. Det är inte första gången vi ser det hända, och tyvärr troligen heller inte den sista.

Det krävs modigt politiskt ledarskap för att beträda vägen till en politisk lösning. Det är en tvåstatslösning som ger säkerhet och erkända gränser för såväl Israel som Palestina.

Fru talman! Mänskliga rättigheter är universella. Ytterst är det staternas ansvar att säkra dem. Vi måste alltid stå upp för allas lika värde och rättigheter. Vi måste stå upp för och kräva att den internationella humani-

tära rätten följs av alla. Det gäller även i mörka tider när vi åter ser brott mot den och åter ser hur människor dehumaniseras.

Fru talman! Situationen på Gazaremsan är oerhört allvarlig för alla civila palestinier, som nu är Hamas gisslan. De har ingenstans att fly, vare sig undan Hamas eller bomber. Det är effektivt instängda i Gaza. Bortåt 1,4 miljoner, mer än halva Gaza, är nu på flykt igen.

De är hemlösa med brist på mat, rent vatten och värme. Det är många barn, kvinnor och gamla. Det är många med trauman av vad de upplever av rädsla och av att familjemedlemmar, vänner och anhöriga skadas och dödas av bomber.

Det är inte svårt att förstå att såväl israelers som palestiniers vrede och hat mot den andra växer. Men det är viktigt att inte förtäras av vare sig historien eller vreden. Vi måste stå upp mot terroristerna, för Israels rätt att försvara sig och för civila palestiniers rätt till skydd. Men låt mig vara tydlig: Det finns också israeliska extremister. Det finns de som ser etnisk rensning som sin lösning – något vi aldrig kan godta.

Tiden rinner nu ut för så många palestinier om inte humanitärt tillträde kan ske i den omfattning som krävs för att vi inte ännu en gång ska behöva säga: Hur kunde det hända? Det humanitära biståndet måste ökas även från Sverige. Konsekvenserna av ett misslyckande riskerar att bli svåra för alla människor i regionen, men även för oss.

(Applåder)

Anf. 7 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Den 7 oktober drabbades oskyldiga människor i södra Israel av en fasansfull terrorattack utförd av Hamas terrorister. De attackerade civila israeler utan någon som helst återhållsamhet. Videoklipp och bilder från attacken visar en hjärtskärande massaker.

Hela 1 400 människor inklusive barn, mammor, pappor, mor- och farföräldrar miste sina liv i denna ofattbara våldshandling. Det mördades till och med fler än under kristallnatten. Sorgen och mardrömmarna är långt ifrån över för många israeler då drygt 200 israeliska barn, äldre och andra kidnappades och hålls fångna i Gaza.

Hamas fortsätter att skjuta raketer mot Israel med målet att förstöra landet och dess folk. Detta kan vi aldrig acceptera. Varje anständig människa måste fördöma Hamas och deras grymheter. Terrorgruppen måste bekämpas, både för israelernas och för palestinernas skull. Hamas har nämligen ingen respekt för något människoliv och uppvisar en uppenbar likgiltighet även för palestinska liv när civila används som mänskliga sköldar såväl under som efter terrorgruppens attacker.

Israel har sin fulla rätt att skydda sig mot terrorism och de oprovoceerade raketattackerna i överensstämmelse med internationell rätt och folkrättens principer. Israel startade inte detta krig, och de har inte heller bett om det.

(Applåder)

Anf. 8 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag börjar inse att det blir en del upprepning i debatten. Men lördagen den 7 oktober vaknade vi till nyheten att Hamas hade inlett en fruktansvärd terrorattack mot flera mål inne i Israel.

Uppemot 5 000 raketer sägs ha skjutits mot israeliska byar och städer. Men den stora skillnaden mot den tidigare lågintensiva krigföringen mot Israel var att man nu även hade tagit sig in i Israel och öppnat eld mot både militära och civila mål. När helgen fortskred stod det mer och mer klart hur besinningslöst, vansinnigt och bestialiskt dödandet var. Män, kvinnor, barn och äldre hade dödat urskillningslöst, och på en fredlig musikfestival massakrerades minst 260 människor till döds. Som om dödandet i sig inte var nog tog Hamas också med sig drygt 220 israeler som gisslan när de drog sig tillbaka till Gaza.

Den 7 oktober har gått till historien som den dödligaste dagen för israeler sedan staten Israel bildades, med runt 1 400 dödade och drygt 5 000 skadade. Mitt hjärta brast när jag såg hur civila människor misshandlades, dödades och skändades.

Samtidigt visste jag att det här bara var början. Liksom vid tidigare större attacker från Hamas eller den andra terrorgruppen, Islamiska jihad, förstod jag att Israels svar inte skulle låta vänta på sig. Israel har – det vill jag vara tydlig med – en rätt att försvara sig. Men det försvaret måste ske i enlighet med folkrätten och på ett sätt som minimerar antalet civila offer, och vi har sett genom de fyra större krig som har utkämpats i Gaza sedan 2007 att så sällan är fallet.

Sedan Israel inledde sin motattack mot Hamas har minst 7 000 palestinier i Gaza dödat, varav 66 procent är kvinnor och barn – 66 procent! Drygt 18 000 är skadade, och 1 600 personer saknas och förmodas ligga begravda under rasmassor. Omkring 900 av dessa är barn.

Israel har effektivt skurit av elektricitet, tillgång till vatten och drivmedel samt införsel av mat och mediciner. Sedan en vecka tillbaka, när gränsen mot Egypten öppnades, har sammanlagt 74 lastbilar kunnat ta sig in med förnödenheter. Det kan jämföras med de runt 500 lastbilar som passerade in och ut dagligen före den 7 oktober. FN har sagt att minst 100 lastbilar per dag behövs enbart för att klara de mest basala humanitära behoven.

Runt 1,4 miljoner av Gazaremsans drygt 2 miljoner invånare är fördrivna från sina hem. Cirka 45 procent av samtliga bostäder är förstörda eller skadade av Israels bomber.

Fru talman! Israels svar på Hamas fruktansvärda attack är inte längre proportionerligt.
(Applåder)

Anf. 9 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Terrordåden den 7 oktober går inte att släppa. Jag tror att många som bara har sett bilder därifrån fortfarande känner sig skakade. Man måste börja med att å det starkaste fördöma Hamas och deras terror.

Samtidigt, fru talman, finns det de i Sverige som försöker relativisera detta eller skylla det på något annat. Till exempel sägs det att Israel har en pågående ockupation av Palestina. Men det finns ingen ockupation på Gaza. Det är falskt. Israel lämnade Gaza 2005. Terrordåden beror inte på någonting som Israel har gjort. Pogromerna mot judar började långt, långt före staten Israels bildande. Om det är något som ska upphöra är det Hamas ockupation av Gazaremsan.

Det finns också de som tycker att Israels svar har varit för hårt. Jag håller inte med. Israel har inte bara en rätt att försvara sig; man har en skyldighet att försvara sig och sitt folk mot Hamas, som är terrorister på samma sätt som IS. Varje civilt offer är såklart en tragedi. Men, fru talman, låt oss vara tydliga med att skulden ska läggas där den hör hemma – på Hamas. Det var de som inledde detta krig, det är de som använder civila som mänskliga sköldar och det är de som skjuter raketer från skolor. Det är Hamas som håller på bränsle i stället för att låta sjukhus och avsaltningsfabriker där man producerar vatten få det. Det är Hamas som är skyldiga till det lidande som det palestinska folket får utstå.

Låt oss vara tydliga, fru talman. De som pratar om fred eller en tvåstatslösning utan att understryka att det är omöjligt så länge Hamas finns kvar är hycklare. För det går inte att uppnå fred, och det går inte att uppnå en tvåstatslösning utan att först göra sig av med terrorgruppen Hamas. Det har de visat förr, och det visar de gång på gång.

(Applåder)

Anf. 10 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Regeringen har arbetat aktivt för att bistå svenskar i Israel och Palestina sedan Hamas terroristattacker inleddes. Vi har följt situationen timme för timme tillsammans med de andra nordiska länderna. Regeringen har under hela tiden planerat för olika scenarier och haft beredskap.

Hittills har Sverige genom assisterad utresa kunnat hjälpa 266 personer från Tel Aviv till Arlanda. Den absoluta merparten av dessa var svenskar. På de svenska flygen kunde även ett antal nordiska medborgare och enskilda andra europeiska medborgare erbjudas plats. Svenskar har på motsvarande sätt kunnat resa ut genom assisterade utresor som andra länder har tillhandahållit eller, i den mån det är tillgängligt, med reguljärflyg.

UD arbetar också med att i den mån det är möjligt bistå svenskar på Västbanken och i Gaza. Svenska myndigheter har dock mycket begränsade möjligheter att bistå svenskar i Gaza, och UD har haft en avrådan från alla resor till Gaza i nästan tio år.

Förutom den konsulära hanteringen av situationen i Israel och Palestina pågår även ett förberedelsearbete om krisen skulle förvärras och spridas i regionen, i synnerhet om sammanstötningarna mellan israeliska säkerhetsstyrkor i norra Israel och Hizbollrörelsen och milisen i södra Libanon skulle eskalera. Med anledning av det försämrade säkerhetsläget har UD skärpt avrådan för Libanon och uppmanar svenskar som befinner sig i Libanon att lämna landet.

Fru talman! Riskerna för en regional upptrappning är betydande. I skuggan av vad som sker i Gaza har konfliktnivån och bosättningsvåldet på Västbanken ökat sedan den 7 oktober. Detta är allvarligt och riskerar att destabilisera situationen ytterligare. Regeringen stöder EU:s och FN:s ansträngningar för att deeskalera situationen.

Under de senaste veckorna har jag rest i regionen och deltagit i både ett ministermöte mellan EU och Gulfstaternas samarbetsråd i Oman och ett nordisk-afrikanskt utrikesministermöte i Alger. Sverige är också en stor kärnstödsgevare till flera av de humanitära aktörerna på plats. Det är angeläget med ytterligare humanitärt stöd till Gaza, någonting som USA också har uppmanat alla länder till.

Det finns även ett pågående arbete mellan USA, Egypten, Israel, FN och andra regionala aktörer för att säkerställa att humanitärt stöd kan nå civilbefolkningen i Gaza utan att Hamas eller andra terroristgrupper kan dra nytta av detta.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg och Marie-Louise Hänel Sandström (båda M).

Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det fanns mycket i utrikesministerns inledningsanförande som jag uppskattade väldigt mycket – naturligtvis fördömandet av Hamas, som var solklart, men också att utrikesministern tryckte så hårt på att internationell rätt måste följas. Israel har en självklar rätt att försvara sig men måste hålla sig inom de ramar som folkrätten sätter. Det var viktigt att han poängterade det.

Däremot saknade jag ett besked i utrikesministerns andra inlägg, där han berörde behovet av humanitärt bistånd. Jag sa i mitt inlägg att EU nu ökar sitt humanitära bistånd kraftigt. Man tredubblar det. Jag vet att detta har diskuterats också i Sverige. Jag skulle vilja ha ett besked från utrikesministern: Tänker Sverige också öka sitt humanitära bistånd till området? Det är mer nödvändigt än någonsin tidigare i det här läget.

Anf. 12 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag kan också instämma i många av de saker som sades både här och i Morgan Johanssons första anförande. Israel har en självklar rätt att försvara sig mot Hamas terrorism och urskillningslösa raketbeskjutningar. Lika självklart är det att Israels legitima respons måste ske i enlighet med folkrätten och särskilt den internationella humanitära rätten, som syftar till att begränsa lidandet för civilbefolkningen och som alla parter till en konflikt måste följa. Det är naturligtvis också viktigt att man så långt som möjligt undviker att skada civila.

Regeringen gör just nu en genomgång av biståndet. Vi samarbetar också mycket med internationella partner. Vi kommer att komma tillbaka med ett besked i den här frågan.

Jag noterade inget i Morgan Johanssons anförande om vikten av att också betona hur förbjudet det är att använda civila som sköldar, vilket Hamas och andra terroristgrupper i Gaza gör, och vikten av att släppa den gisslan fri som Hamas olagligt har tagit. Morgan Johansson har dock tillfälle att göra det nu, så att den saken också står helt klar.

Anf. 13 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Där är vi inte heller oense på något sätt, snarare tvärtom. Att Hamas har tagit över 200 personer till Gaza som gisslan är i sig ett fruktansvärt terrordåd, ovanpå allt det dödande som man ägnade sig åt den 7 oktober – ett av de värsta terrordåden i historien, faktiskt. Självklart måste allt tryck läggas på Hamas för att man ska släppa gisslan.

Det finns dock ingen motsättning mellan att oförsonligt bekämpa Hamas och att försöka hjälpa och understödja palestinierna så mycket man kan, de civila palestinier bland vilka behoven nu växer. I går fick vi höra att det behövs över hundra lastbilar livsmedel, medicin och andra förnöd-

Prot. 2023/24:24
27 oktober

-----
*Särskild debatt om
situationen i Israel
och Palestina*

enheter för att man ska kunna klara sig. Jag har fortfarande inte hört från den svenska regeringen om man tänker trappa upp det humanitära biståndet. Min uppmaning till den svenska regeringen är: Gör det! Det behövs mer än någonsin.

Anf. 14 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Regeringen har genomgående uppmanat båda sidor att respektera den internationella humanitära rätten och inte minst att skydda den civila befolkningen. Enligt den humanitära rätten har Israel som ockupationsmakt därtill en skyldighet att säkerställa humanitärt tillträde och tillgodose civilbefolkningens humanitära försörjning, det vill säga att den har tillgång till mat, vatten, medicin och annat som är nödvändigt för dess överlevnad. Det förtar dock inte Hamas skyldigheter enligt den internationella humanitära rätten, inklusive när det gäller att inte försvåra humanitärt tillträde.

Den svenska regeringen överväger just nu vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas när det gäller det humanitära biståndet och kommer att återkomma till detta.

Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! När utrikesminister Billström i måndags skulle kliva in på mötet med EU:s utrikesministrar sa han att han tyckte att Israels svar var ”proportionerligt”. Efter kraftig kritik hör vi nu utrikesministern under denna debatt justera det uttalandet, tona ned sitt tidigare ställningstagande och mer korrekt beskriva den internationella rätten.

Samtidigt gör uttalandet det tydligt att Sverige är ett extremt land i en EU-kontext. Många borgerliga företrädare har försvarat utrikesministerns ställningstagande. Vi hör i denna debatt hur det pågår något slags tävling på högernsida om vem som kan ha den mest radikala ståndpunkten. Resultatet blir ett svenskt legitimerande av den israeliska regeringen och den israeliska militärens våld och bombningar av civila palestinier.

Vi har länge hört ryktena om en förestående markinvasion. En markinvasion skulle leda till förödande konsekvenser, en total krigszon. Sverige, EU och hela omvärlden måste nu vara tydliga i sina röster gentemot Israel. Jag undrar vad utrikesministern gör för att stoppa Israel från att genomföra en folkfördrivning, brott mot internationell rätt och en markinvasion av Gaza.

Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag har hela tiden från regeringens sida varit mycket tydlig i beskedet vad gäller ansvaret. Israel har en självklar rätt att försvara sig mot Hamas terrorism och urskillningslösa raketbeskjutning, men lika självklart är det att Israels legitima respons måste ske i enlighet med folkrätten och särskilt den internationella humanitära rätten. Detta måste naturligtvis avgöras från fall till fall, och det var också det jag försökte få fram när jag diskuterade frågan i det inlägg som Håkan Svenneling refererar till.

Vad som gäller just nu och framåt är att se till att parterna så långt som möjligt tar det ansvar de behöver ta för att undvika att skada civila. Som jag sa tidigare är direkta attacker mot civila och civil egendom inte tillåtna.

Principerna om åtskillnad, proportionalitet och försiktighet måste alltid tillämpas.

Det är också förbjudet att använda civila som sköldar, vilket Hamas och andra terroristgrupper i Gaza gör.

Långsiktigt måste vi naturligtvis diskutera fredsprocessen och tvåstatslösningen, men det har jag redan redogjort för i mitt anförande.

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ingen har ifrågasatt Israels rätt att slå tillbaka mot Hamas. Men att på detta vis sätta likhetstecken mellan 2,3 miljoner palestinier i Gaza och Hamas är att avhumanisera det palestinska folket.

Det som händer drabbar också det israeliska folket. Många anhöriga till gisslan har bönat och bett om förhandlingar och samtal för frisläppande av deras anhöriga efter snart tre veckor av fångenskap.

I början av 90-talet blåste fredens vindar med förhandlingar och avtal med israeler och palestinier. Sedan kom högerpolitiker som Benjamin Netanyahu till makten, och bosättarrörelsen stärktes. Tillsammans med extrema militanta palestinska grupper som Hamas har dessa krafter skjutit ansträngningarna för fred i sank.

Jag undrar om utrikesminister Billström är emot en israelisk markinvasion. Jag undrar vad regeringen gör för att skapa fred och frihet i regionen, för att ockupationen och blockaden ska upphöra och för att vi ska få en tvåstatslösning på riktigt.

Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Det är sant att det krävs två sidor för att fredsprocessen ska kunna fungera. Men jag hörde inte Håkan Svenneling tala om ansvaret för den palestinska myndigheten. De fredslösningar som har lagts fram under åren sedan Osloavtalet tecknades har inte bara handlat om vad israeliska politiker har gjort utan också om vad den palestinska myndigheten har gjort.

Regeringen är för att stödja den palestinska myndigheten i dess arbete. Men jag vill betona att en förutsättning för detta är att myndigheten tar avstånd från Hamas agerande. Det är viktigt att understryka. Det har inte skett på ett tillräckligt tydligt sätt. Men slutligen har president Abbas och den palestinska myndigheten fördömt dödandet av civila på båda sidor och uppmanat till frisläppande av gisslan. Detta framför Sverige också i officiella möten med myndigheten.

Den svenska regeringens inställning är som den har varit; vi förespråkar deeskalering, ett slut på våldet och naturligtvis att man återgår till förhandlingsbordet. Israel har rätt att försvara sig. Men det måste som sagt ske inom ramen för den internationella humanitära rätten.

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Även jag välkomnar utrikesministerns anförande och kan instämma i i princip allt som anfördes. Jag instämmer fullt ut i att palestinska folket inte bär ansvar för Hamas, och Israel har både en självklar rättighet att och ett självklart ansvar för att hålla sig till proportionalitet och försiktighet, som utrikesministern nämnde.

Prot. 2023/24:24
27 oktober

-----
*Särskild debatt om
situationen i Israel
och Palestina*

Att deeskalera är också oerhört viktigt i det här läget. Stora risker står på spel.

Det är även viktigt att vi stöttar den humanitära insatsen men också att vi signalerar att vi är beredda att gå tillbaka när det gäller utvecklingsbiståndet. Jag hoppas att utrikesministern är beredd att gå den vägen.

Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag delar Kerstin Lundgrens uppfattning att det är viktigt att se till att civilbefolkningen i Gaza nås av humanitärt stöd. Sverige deltar, inte minst inom EU, i arbetet med att verka för humanitärt tillträde till Gaza. Det är positivt att humanitära konvojer vid flera tillfällen har släppts in från Egypten den senaste veckan. Detta måste fortsätta, och det måste vidareutvecklas.

Vidare har FN lagt fram en nödpappell för att svara upp mot de stora behoven av humanitärt stöd i Gaza. Sverige är en stor kärnstödgivare till flera FN-organ och till humanitära organisationer som verkar på plats. Sveriges kärnstöd gör det möjligt för humanitära aktörer att snabbt skala upp sitt arbete när en humanitär kris, såsom denna, plötsligt uppkommer. Genom Sida bidrar Sverige också med direkt humanitärt stöd till civilbefolkningen i Gaza.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det räcker inte med en humanitär paus för att klara de behov som finns på Gaza. Det krävs att det finns en ordning som säkerställer humanitärt tillträde för att kunna möta utmaningarna på Gazaremsan just nu.

Bilden av att Hamas använder civila som sköldar är naturligtvis rätt. Men samtidigt har de civila palestinierna på Gaza, som inte bär ansvar för Hamas, ingenstans att fly från Hamas. De uppfattas därför lätt som sköldar. Man måste se den problematiken när man diskuterar läget på Gaza i dag. Det kräver en extra försiktighet i sammanhanget.

Slutligen vill jag säga: Glöm inte Ukraina!
(Applåder)

Anf. 22 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Nej, vi glömmar inte Ukraina i den här diskussionen. Det gäller även behovet av att inte ha några dubbla standarder.

Jag delar Kerstin Lundgrens uppfattning att det behövs utökat humanitärt tillträde för att det humanitära stödet ska kunna levereras. Det är självklart. Sverige stöder aktivt både FN:s och EU:s ansträngningar för att etablera ett säkert och hållbart humanitärt tillträde.

Genom Sida stöder Sverige också bland annat Röda Korset och civilsamhällesorganisationer. Det stöd som de tillhandahåller går till de mest utsatta grupperna i det här läget, särskilt barn, och bidrar bland annat till socialt skydd, tillgång till mat, hälsa, psykosocialt stöd, vatten och sanitet. Det sista är inte minst viktigt med tanke på den situation som uppstått på grund av vattenbristen.

Anf. 23 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Responsibility to protect – skyldighet att skydda – är en princip som antogs enhälligt av FN 2005. Den bygger på tre pelare. Den första är att varje stat har en skyldighet att skydda sin egen befolkning om den utsätts för krigsbrott. Pelare två handlar om att omvärlden har en skyldighet att hjälpa den stat att skydda sin befolkning när den eventuellt utsätts för krigsbrott. Slutligen har världssamfundet om staten inte själv lyckas skydda sin egen befolkning en skyldighet att gå in och hjälpa till att skydda befolkningen.

Min fråga till Billström blir: Vilket ansvar har världssamfundet för att skydda de civila på Västbanken som nu drabbas av Israels svar gentemot Hamas?

Anf. 24 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Den stående, klara centralpelaren i diskussionen är att Israel har en självklar rätt att försvara sig mot Hamas terrorism och mot den raketskjutning som alltjämt äger rum, medan vi står här i kammaren och debatterar.

Men självklart måste också den legitima responsen från Israel ske i enlighet med folkrätten och den internationella humanitära rätten. Därför arbetar Sverige tillsammans med såväl FN som EU och i de diplomatiska kontakter vi har med partner i arabvärlden för att åstadkomma precis det. Det kräver mycket diplomatiskt hantverk. Det är mycket svåra frågor och flera olika intressen vi står inför.

Det gläder mig ändå att den långsiktiga målsättningen om en tvåstatslösning finns kvar hos väldigt många partner. Det måste vara slutmålet, och det är kanske det som mitt i den här mycket dystra situationen bär upp ansträngningarna för att nå både det kortsiktiga och det långsiktiga målet.

Anf. 25 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Principen om skyldighet att försvara kom till efter att världssamfundet varit för långsamt med att agera i tidigare konflikter. Det finns nu en överhängande risk för att man inte förrän konflikten på Gazaremsan eventuellt tar slut kommer att bestämma sig för huruvida krigsbrott har begåtts från den ena eller den andra parten.

Frågan är hur vi kan göra de bedömningarna snabbare, så att världssamfundet kan agera kraftfullt och verkligen se till att redan i dag skydda dem som utsätts för attacker och att man inte väntar på att det här kriget tar slut.

Anf. 26 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Fru talman! När en sådan här konflikt hastigt kommer är världssamfundet väldigt sällan förberett. Det finns många, mycket jobbiga exempel på det. Det gäller inte minst de problem vi såg i Afrika på 90-talet. Rwanda är ett tydligt exempel på när världssamfundet inte tillräckligt snabbt insåg vad som egentligen höll på att hända.

Med detta sagt vill jag än en gång upprepa vikten av att stå upp för de multilaterala organisationer som Sverige är medlem av, till exempel FN, och att arbeta med EU som den viktigaste plattformen i det här sammanhanget. När EU talar med en röst är vi nämligen mycket starkare.

Vi ska naturligtvis också arbeta tillsammans med partner i regionen. Jag har själv haft mycket omfattande diskussioner och långa samtal om de här frågorna med flera kollegor i regionen vid de möten i både Oman och Alger som jag deltagit i. Det kommer regeringen att fortsätta göra.
(Applåder)

Anf. 27 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att vi inte fick något besked om ökat svenskt humanitärt bistånd, trots att det verkar behövas mer än någonsin. Vi hörde i går att över 100 lastbilar per dag behöver komma in till Gaza för att man ska klara befolkningens behov.

USA ihop med Egypten har spelat en väldigt konstruktiv roll de senaste veckorna för att öppna en korridor och komma in med förnödenheter – men det måste också finnas förnödenheter att skicka. EU ökar som sagt sitt humanitära bistånd till området nu. Man tredubblar det. Då tycker jag att ett land som Sverige skulle kunna göra detsamma. Också Sverige borde kunna kraftigt öka det humanitära biståndet. Det behövs mer än någonsin.

Fru talman! Det står klart att Hamas länge har varit det allvarligaste hindret för fred och utveckling i Palestina. Hamas hotar och dödar inte bara israeler utan också sitt eget folk. De förtrycker sitt eget folk. Låt oss vara tydliga med att bakom Hamas står en annan stor aktör, nämligen Iran, som ju även står bakom Hizbollah i Libanon. Det här är ett större spel.

Den viktigaste motvikten mot Hamas på den palestinska sidan är den palestinska myndigheten, alltså staten Palestina på Västbanken. Det vore en mardröm om också Västbanken skulle falla i händerna på Hamas.

Vi har varit i löpande kontakt med Israels ambassadör under de här veckorna. Vi har också varit i löpande kontakt med Palestinas ambassadör under de här veckorna. Vi tycker att det är oerhört viktigt att den palestinska myndigheten inte försvagas utan stärks. Vi ser samtidigt att det har funnits en diskussion bland regeringsunderlagets partier om att regeringen skulle ta tillbaka erkännandet av Palestina. Jag tycker att det vore ett enormt misstag. Det skulle bara spela Hamas i händerna. Jag hoppas därför att utrikesministern kan ge klart besked i dag att regeringen inte har några sådana planer och att man står fast vid erkännandet av Palestina.

Anf. 28 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Till att börja med får jag tillstå att inledningsanförandet som Morgan Johansson höll hedrar honom, därför att det är viktigt att Socialdemokraterna nu visar var de står i den här konflikten och tydligt deklarerar detta. Jag säger det för att de har en historia av stor tveksamhet.

Morgan Johansson framförde hur viktigt det är att skyndsamt få fart på det humanitära biståndet. Det tror jag att vi alla egentligen är överens om. Humanitärt katastrofbistånd till de civila som lider är helt nödvändigt här och nu. Men han nämnde inte med ett ord om man förstår betydelsen av att göra en ordentlig genomlysning av det utvecklingsbistånd som under lång tid har gått till Palestina och den palestinska myndigheten och till FN-program på den sidan. De har fostrat generation på generation till antisemitism och gett underlag till den terror vi nu ser. Detta är ett faktum och har så varit under många år.

Anf. 29 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Med all respekt tror jag att jag har både en längre historia och bättre koll på den historia vi har än vad Aron Emilsson har. Jag har varit engagerad i den här frågan sedan slutet av 80-talet. Jag var med dels vid tillfällena då vi redan då började bygga och fördjupa relationer mellan palestinier och israeler, dels i processen som ledde fram till Osloavtalet i början av 90-talet.

Det socialdemokratiska partiet är en av få aktörer i svensk politik som har goda relationer med både Israel och Palestina, och det står vi för. Vår vision om en tvåstatslösning är också den som även de stora aktörerna globalt sett har svängt in på. Jag erkänner gärna att det känns som att den är längre bort nu än på länge, men vi måste tillbaka dit.

Det socialdemokratiska partiet, både i Sverige och globalt, har spelat rollen som brobyggare mellan de aktörer som nu finns. Den rollen kommer vi att fortsätta att spela. Jag tänker inte ta på mig någon som helst kritik av den typ som Aron Emilsson för fram här, för den är faktiskt helt ogrundad.

Anf. 30 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi kan säkert tvista om vem som har flest akademiska poäng i historia i ett annat forum.

Osloavtalet tror jag att vi alla hoppas på, men det är ändå ett faktum att Socialdemokraternas samarbetsparti på Västbanken och den palestinska myndigheten inte tydligt och förbehållslöst har tagit avstånd från Hamas och den attack som skett på civila. Det är alltså inte ogrundat med kritik.

FN-programmet UNRWA har återkommande finansierat utbildning med antisemitiska skolböcker i Palestina där Israel är uttraderat på kartan, där terror liksom martyrskap glorifieras och där det manas till våld mot judar. Det är uppenbart att detta har pågått under många år, liksom att svenska biståndsmedel har sipprat ned till icke-statliga organisationer som krattar manegen för den här typen av åsikter som naturligtvis göder hatet och för det faktum att man inte ens erkänner Israels och judars rätt att existera.

Socialdemokraternas historia kan vi definitivt gå in på i det här sammanhanget, men då tror jag att vi behöver mer talartid.

Anf. 31 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag behöver kanske inte ens nämna Sverigedemokraternas historia eller det faktum att israeliska aktörer inte vill prata med Sverigedemokraterna. Det beror helt enkelt på er historia. Men vi har bra relationer med både Israel och de palestinska företrädarna. Så är det faktiskt.

Detta handlar inte om akademiska poäng utan om vilka olika traditioner vi kommer ifrån, och jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna både i regeringsställning och som rörelse alltid har agerat för ökad förståelse, att bygga broar och att hitta lösningar.

När jag hör Aron Emilsson lägga ut texten om biståndet förstår jag var hindret för att öka det humanitära biståndet till Gaza finns. Det är uppenbarligen Sverigedemokraterna som stoppar regeringen från att nu gå in med ökat humanitärt bistånd, trots att det behövs mer än någonsin. Det, fru talman, beklagar jag verkligen.

(Applåder)

Anf. 32 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Morgan Johansson för hans mycket tydliga inledningsinlägg. Socialdemokraterna har dock haft ett långt och såvitt jag förstår ett under perioder mycket nära samarbete med sitt systerparti Fatah. Det är alltså det parti som styr den palestinska myndigheten. President Mahmud Abbas är nu inne på sitt 18:e år av en 4-årig mandatperiod.

Den palestinska myndigheten har inte förmått sig till att fördöma Hamas fruktansvärda attack på Israel den 7 oktober. De har dock krävt att kidnappade ska släppas. Tycker ledamoten Johansson att det är rimligt att kräva av den palestinska myndigheten att de fördömer Hamas attack, och ifall de fortsätter att vägra – bör det då få några konsekvenser?

Anf. 33 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Självklart är det rimligt att kräva. Det är självklart så. Alla aktörer i det här måste, precis som jag sa i mitt andra inlägg, förstå att Hamas är ett av de viktigaste problemen för en fredlig utveckling över huvud taget. Man måste bekämpa Hamas helt oförsonligt. Så är det bara.

Magnus Berntsson ska också se att Fatah på Västbanken är den viktigaste motvikten till Hamas. Om inte Fatah och den palestinska myndigheten hade funnits där hade risken varit att Hamas tagit över. Det värsta vi kan göra nu är att försvaga den palestinska myndigheten. Det var också därför jag ställde frågan till utrikesministern om man står fast vid erkännandet av den palestinska myndigheten. Det är extremt viktigt att få klart besked om att man gör det, därför att annars tror jag att det finns risk att situationen destabiliseras ytterligare.

Det finns en möjlighet till tvåstatslösning framåt, men då måste man se till att stärka den palestinska myndigheten snarare än att försvaga den.

Anf. 34 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag instämmer i det som nämndes tidigare. Jag tror faktiskt också att vi står längre ifrån en tvåstatslösning än vi gjort på väldigt länge. Hamas är definitivt ett absolut hinder för en tvåstatslösning.

Det är också så att om den palestinska myndigheten inte klarar av att vara tydlig i sitt fördömande av de terrorattacker och angrepp som har skett kommer det att vara väldigt svårt att få legitimitet för den palestinska myndigheten. Klarar den inte det finns det anledning att se över även erkännandet av Palestina och av den palestinska myndigheten som gjordes av den förra regeringen.

Jag hoppas att vi ska få se ett tydligt avståndstagande från vad som skett från Hamas sida. Kanske är det så att Morgan Johansson med sina kontakter har något mer att säga i den frågan.

Anf. 35 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Nu är det ju så att Abbas har varit tydlig i fördömandet av dödandet av civila – på båda sidor, har han sagt. Han har dessutom krävt ett frisläppande av gisslan på Gaza. Det tycker jag är ett viktigt besked.

Sedan tycker jag inte att man ska vara så negativ eller pessimistisk i förhållande till utvecklingen och möjligheten att hitta en väg framåt. Vi måste alltid leta efter lösningar. Vi har en palestinsk myndighet på Västbanken. Låt oss försöka jobba för att stärka den!

Det kommer naturligtvis också an på hur Israel agerar här, för Israel kan inte fortsätta bygga ut bosättningar på ockuperad mark. Då undergräver man ju både legitimiteten för myndigheten och möjligheten att över huvud taget kunna få en sammanhållen stat.

Hade vi kunnat enas där, i att också uppmana Israel att avbryta sina planer på att bygga ut bosättningar, tror jag att vi hade kommit ett steg på vägen. Men vi får trots allt inte ge upp visionen om en tvåstatslösning. Det är den enda realistiska möjligheten framåt.

(Applåder)

Anf. 36 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka Morgan Johansson för det tydliga inledningsanförandet. Jag tycker också att de ord som Morgan förde fram i replikskiftet här nyss om att Hamas måste bekämpas oförsonligt var ett glädjande besked från Socialdemokraterna.

Min fråga rör vapenförsäljning. Liberalerna har ju sagt att vi måste öppna upp för att sälja vapen till Israel. Sverige har av princip under mycket lång tid inte gjort detta.

Jag tycker att det är tydligt att om man anser att ett land har rätt att försvara sig – vi tycker till och med att Israel har en skyldighet att försvara sig – och att Hamas behöver bekämpas oförsonligt och om man anser att vi ska ha två stater behöver man också säkerställa att den ena staten, i det här fallet Israel, kan försvara sig. Det är svårt att säga att en stat har rätt att försvara sig utan att se till den kan försvara sig. Det är svårt att säga att man är för en tvåstatslösning utan att se till att det finns medel att försvara att det finns en tvåstatslösning.

Därför undrar jag om Socialdemokraterna ställer sig bakom kravet på att tillåta vapenförsäljning till Israel.

Anf. 37 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Nej, det gör vi inte. Vi har en lagstiftning när det gäller vapenexport som är tydlig med att vi som huvudregel inte exporterar vapen till länder där de kan användas i krig på det här sättet.

Ytterst är det faktiskt inte riksdagen som bestämmer det, utan det är Inspektionen för strategiska produkter och den exportkontrollnämnd där alla partier är företrädde. Jag står fast vid den lagstiftningen och de avvägningar som görs där.

Joar Forssell kanske ska akta sig lite för vad han öppnar upp för, för det är klart att om man säger att vi ska kunna sälja vapen till Israel kommer det säkert att komma någon som säger att vi ska kunna sälja vapen till den palestinska myndigheten. Ni förstår; ger man sig in i en sådan här diskussion vet man aldrig riktigt var den kan sluta.

Nej, jag tycker att vi ska stå upp för de regler och lagar som vi har och som det finns bred majoritet för och uppslutning kring i den här kammaren.

Anf. 38 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag är väl medveten om hur regelverket ser ut – jag sitter själv i Exportkontrollrådet och fattar beslut om de här frågorna.

Sverige har en princip om att väga in hur demokratiskt ett land är. Liberalerna vill se till att vi alltid som utgångspunkt säger ja till att sälja vapen till demokratier. Israel är Mellanösterns enda demokrati. Den palestinska myndigheten är inte en demokrati, så det skulle skilja de två åt.

Det är ju märkligt att vara för en tvåstatslösning och rätten att försvara sig och samtidigt säga att Hamas ska bekämpas oförsonligt men i nästa andetag säga att man inte ska kunna sälja vapen till Israel. Hur menar Socialdemokraterna att det ska vara möjligt att försvara sig? Hur ska det vara möjligt att försvara israeliska civila? Hur ska det vara möjligt att se till att staten Israel finns kvar när det står ett existentiellt hot i farstun som består av Hamas och som man enligt Socialdemokraterna själva måste bekämpa oförsonligt?

Anf. 39 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag är väl medveten om demokratikriteriet i lagstiftningen. Det var när jag var ansvarig för vapenexporten som vi införde det. Det är viktigt, men det ska faktiskt tolkas som ytterligare en begränsning av vapenexporten. Det finns många demokratier som vi inte exporterar vapen till. Det finns också andra kriterier som man måste väga in.

Återigen: Ger man sig in i en sådan diskussion som Joar Forssell nu för riskerar man att det slutar i att krav kommer att ställas på att exportera vapen också till andra. Det vill jag inte göra. Jag vill att vi ska ha en restriktiv syn på vapenexport i enlighet med den lagstiftning som vi har och inte börja öppna upp den dörren.

Anf. 40 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Kriget mot Israel som islamismen med Hamas i spetsen inlett är inte nytt utan snarare kulmen på flera års terrorism som utgått från Gaza. Raketbeskjutningarna som Israel fått utstå de senaste åren saknar motstycke, och landet har faktiskt visat stor restriktivitet hittills.

Men trots Israels försiktighetsprincip i sina svar finns det krafter både i Sverige och utomlands som inte klarar av att förbehållslöst ta avstånd från terrororganisationen Hamas och terrorangreppen mot Israel.

I Sverige har vi sett stora demonstrationer, inte minst förra helgen på Sergels torg i Stockholm, där öppen antisemitism sprids av talkörer. Desinformation fortsätter frodas, som den mot socialtjänsten.

Det är uppenbart att vi står inför stora problem i Sverige med öppet antisemitiska grupper som stöder denna terror, och det är inte svårt att konstatera att en stor del av roten till denna utveckling ligger i att tidigare regeringar fört en naiv migrationspolitik och en kravlös integrationspolitik. Man har välkomnat människor som värderingsmässigt ligger på total kollisionkurs med svenska värderingar. Det är det vi nu ser när det skanderas på gator och torg vecka efter vecka.

Tack och lov sopar nu nya kvastar i och med Tidösamarbetet, för här behöver samhället reagera starkt och resolut.

De som nu drabbas hårdast av den växande antisemitismen, också här i vårt land, är den judiska minoriteten. Därför har vi i samarbetspartierna i veckan föreslagit ett antal åtgärder såsom att bidraget för säkerhetshöjande åtgärder kopplade till olika trossamfund ska öka med 30 miljoner. Detta bidrag har främst gått till judiska organisationer. Redan nu har vi också beslutat att under de sista månaderna det här året stödja Judiska central-

rådet med 10 miljoner för att trygga säkerheten och i förlängningen faktiskt religionsfriheten.

Samhället behöver stå upp mot antisemitism var den än visar sig, oberoende av om det är på den internationella arenan, på plats i krigets inferno i Israel och Palestina eller här i Sverige, då vårt eget land i allt högre grad faktiskt har blivit en arena för internationella konflikter.

Anf. 41 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Ledamöterna i salen ser upprymda ut – det hör inte till vanligheterna att man begär replik på varandra inom ett regeringssamarbete. Men jag kunde inte låta bli, för ledamoten Emilsson beskrev på ett väldigt tydligt och bra sätt de åtgärder som har vidtagits av samarbetspartierna under den senaste veckan.

Liberalerna har också lagt fram ett förslag som jag personligen har motionerat om tidigare, som en enskild motion. Det handlar om att kunna göra vissa särskilt utsatta objekt, som synagogor, judiska skolan, judiska ålderdomshemmet och så vidare, till skyddsobjekt. Detta skulle innebära att vakterna där fick andra befogenheter och fick ha vapen och så vidare. Det är inte något som skulle hjälpa i den här akuta situationen, men det skulle höja säkerheten överlag och över tid.

Jag undrar helt enkelt om Sverigedemokraterna är öppna för att titta på och utreda den frågan och gå vidare med den.

Anf. 42 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att det är uppenbart för många som följer denna debatt och har följt utvecklingen i det politiska samtalet över tid att Sverigedemokraterna och Liberalerna ligger varandra väldigt nära när det gäller Israel–Palestina-konflikten och behovet av att göra vad vi kan för att trygga den judiska minoritetens skydd, säkerhet och rätt till religionsfrihet även i Sverige. Så det är klart att detta är intressant att titta på.

Det här förslaget har precis presenterats, och jag får titta på det i detalj. Jag tycker att alla förslag som går i riktning mot att stärka säkerheten för denna extremt utsatta grupp, som är mer utsatt än snart sagt alla andra religiösa minoriteter i Sverige, är viktiga att ta till sig. Man har ju många gånger kommit till Sverige just för att kunna utöva sin tro och sin religion i vårt fria land.

Jag tror som sagt också att man får tänka i både kortsiktiga och långsiktiga termer, och det kortsiktiga handlar även om att skjuta till resurser här och nu för att stärka säkerheten och grunden för religionsfriheten för den judiska minoriteten. Det är det första vi har gjort.

Anf. 43 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Eftersom detta är en fråga som jag ställer spontant utifrån en enskild motion som jag skrev för ganska många år sedan och ett förslag som presenterades av Liberalerna igen i går tänker jag inte pressa ledamoten Emilsson mer kring detta. Men det är glädjande att konstatera att det finns en öppenhet för detta förslag.

Jag tror att vi behöver titta på flera sätt att stärka säkerheten kring dessa särskilt utsatta objekt, och detta skulle dessutom vara ett sätt som inte tar till exempel polisens resurser i extra anspråk eftersom det handlar om att man skulle kunna ha skyddsvakter. Men det handlar också om att det inte

ska gå att förbereda en attack genom fotografering eller genom att titta på ritningar och så vidare. Skyddslagen innebär ju en rad saker.

I Danmark har en synagoga attackerats, med ett mycket tragiskt mord som följd. Där använder man till och med militär i vissa fall, och det skulle även skyddslagen i Sverige medge.

Anf. 44 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har inte så mycket mer att tillägga än att det såklart finns en öppenhet för att titta på det här förslaget. Men jag tror som sagt att det just nu är viktigt att vidta dels kortsiktiga och dels långsiktiga åtgärder. Det är också därför jag lyfter den djupa oro jag faktiskt har för den utveckling vi ser på svenska gator och torg – den antisemitism och det judehat som faktiskt frodas i många delar av vårt eget samhälle, vilket är djupt oroväckande.

I det avseendet, men också i samband med att vi, samarbetspartierna, gör en ordentlig genomlysning av utvecklingsbiståndet till Palestina, har vi ett ordentligt städarbete att göra efter tidigare regeringar. Socialdemokraterna har varit ansvariga för en biståndspolitik och en naiv och kravlös integrationspolitik i vårt land som har gjort att denna typ av åsikter och rörelser fått fotfäste och nu frodas och sprids, inte bara på plats i Israel och Palestina, som sagt, utan också runt om i världen och i vårt land. Detta behöver det utkrävas ansvar för.

Anf. 45 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Hamas attack på civila israeler den 7 oktober var en ond-sint attack som vi aldrig ska glömma. Över 1 400 personer mördades, och många sitter fortfarande som gisslan. Samtidigt är det svårt att skaka av sig att hela 7 000 människor har dödats i Israels attacker mot Gaza. Jag noterade att utrikesministern hade en gammal siffra som var fel på 1 000 personer.

Våldets spiral sprider sig, och vi måste göra allt vi kan för att våldet ska få ett slut. Även antisemitism och rasism sprider sig, och vi har alla ett ansvar för att stå upp mot antisemitism och rasism.

De humanitära behoven ökar nu lavinartat. EU har lovat att tredubbla sitt humanitära stöd till Palestina. Men i Sverige agerar regeringen precis tvärtom. Utvecklingsbiståndet har pausats. En översyn har inletts av allt Palestinabistånd, både utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd, enligt regeringen för att stoppa pengar till Hamas. Men biståndet granskas redan hårt, och sannolikheten för att några pengar går till Hamas är mycket liten.

I stället vill regeringen ha fördömanden av Hamas från alla, något som kan låta enkelt i en svensk kontext. Men för de organisationer och människor som verkar i svåra kontexter blir det i praktiken ett val mellan bistånd och ökad risk för att dödas av extremister.

Sverige, EU och omvärlden behöver ett levande palestinskt civilsamhälle. De utgör alternativet till extremisternas våldsbudskap. De kämpar för kvinnors rättigheter, för demokrati och för att dokumentera brott mot mänskliga rättigheter. Utan dem kommer vår kunskap om situationen på marken att försvinna, liksom alternativen till extremisternas organisationer.

I augusti besökte jag Nordirland. I år är det 25 år sedan långfredagsavtalet skrevs under. Längre trodde ingen att det kunde bli fred, men till slut blev det fred i Nordirland. En dag ska detta ske även i Palestina och i Israel. Det får vi aldrig sluta kämpa för!
(Applåder)

Anf. 46 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att välkomna Håkan Svennelings inledande ord här i debatten – han manade till en sansad debatt och is i magen. Jag tror att detta är väldigt viktigt just nu, eftersom det finns väldigt mycket känslor, även befogade sådana, kring denna konflikt. Jag tycker att vi har kunnat hålla det på en rimlig nivå. Men det är också viktigt att vi har en ordentlig transparens, ett ansvarsutkrävande och ett kritiskt förhållningsätt till mycket av det som omgärdar denna konflikt.

Jag vill börja där Svenneling slutade när det gäller siffrorna och bedömningarna av det lidande och det antal döda vi nu ser. Vi är alla medvetna om att många av de siffror som nu försörjer omvärlden kommer från hälsoministeriet i Gaza, som kontrolleras av Hamas. Man har blivit allt tydligare med att det är svårt att verifiera dessa siffror.

Därför vill jag passa på att fråga Håkan Svenneling hur han resonerar kring att han var väldigt hastig med att twittra att Israel låg bakom attacken mot sjukhuset i Gaza, till exempel, när det senare framkom att man inte hade militär aktivitet i området och det sannolikt var en förlupen Hamasraket som orsakat förstörelsen.

Anf. 47 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är en känd sanning att det första som försvinner i krig är sanningen.

Jag hänvisade väldigt tydligt i min tweet till AP, som är världens största internationella nyhetsbyrå. Deras initiala uppgift, som jag utgick ifrån, var att det var en israelisk bombning. I min tweet skrev jag aldrig att Israel var specifikt ansvarigt för bombningen av sjukhuset, utan jag konstaterade i generella termer att Israel behöver ställas till svars för sina handlingar, som i flera fall misstänks vara krigsbrott enligt en rad internationella organisationer. Därför behövs en oberoende utredning av Internationella brottmålsdomstolen.

Efter ett par dagar, när läget blev lite tydligare, som Aron Emilsson är inne på, tog jag bort tweeten eftersom jag tyckte att den kunde uppfattas som missvisande. Jag ångrar inte att jag skrev den, men med mer fakta på bordet tyckte jag inte att den bidrog till en bra debatt, vilket jag vill uppnå.

Jag tycker fortfarande att alla borde fördöma Israel för dess bombningar av Gaza, för blockaden av Gaza och för ockupationen. Jag hoppas att Aron Emilsson en dag ska ansluta sig till den politiska linjen.
(Applåder)

Anf. 48 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag lyfte i mitt första anförande vikten av att värna och rädda civila liv och riktade ett stort tack till alla som nu gör vad de kan i det sammanhanget. Naturligtvis behövs det humanitära insatser och katastrofbistånd. I efterhand kommer också väldigt mycket att kunna utredas på ett bättre sätt än under ett pågående krig och en pågående konflikt.

Men jag står ovillkorligt upp för Israels rätt att försvara sig. Här har vi att göra med å ena sidan en demokratisk stat med ett demokratiskt förankrat försvar och civila som har attackerats och å andra sidan en terrororganisation, som inte ens erkänner Israels rätt att existera eller judarnas rätt att existera, leva, bo och verka i Israel.

För den här fredsprocessen krävs två parter. Hamas erkänner inte ens Israels existens. Frågan går också till Håkan Svenneling: Hur ska man kunna förhandla fred när en av parterna vill förgöra den andra? Det är en viktig fråga.

Vi har ju sett att Vänsterpartiets biståndsstiftelse har slussat vidare bistånd till en av dessa organisationer, DFLP, som har deltagit i och också stöttat Hamas i terrorattackerna mot Israel. Jag vill höra hur Svenneling bemöter detta och om han tar avstånd från detta.

Anf. 49 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det var många frågor, så det blir tufft för mig att hinna på en minut, men jag ska göra mitt bästa.

Detta med att utreda bättre visar på vikten av att ha civilsamhällets organisationer, NGO:er, på plats i Gaza. Det oroar mig från botten av mitt hjärta när regeringen med Sverigedemokraternas stöd skär i biståndet till Gaza. Det kommer att göra det svårare för oss att veta vad som har hänt och att få oberoende uppgifter. Då hamnar vi i ett läge där sanningen styrs antingen av den israeliska militären eller av terrororganisationen Hamas.

När det gäller vikten av att erkänna Israel som stat tycker jag att Emilson har rätt. Det är väldigt viktigt att man markerar att Israel som stat har en rätt att existera, så också Palestina. Det är detta som är problemet när till exempel Netanyahu i FN visar kartor utan Palestina på. Då hamnar man i ett läge där båda sidor står väldigt långt från möjligheten att skapa fred. Därför behöver vi förändra den dynamiken och hitta parter som vill ha fred. Netanyahu är inte intresserad av det. Han har aldrig varit intresserad av samtal med Palestina, och därför står vi där vi står i dag.

(Applåder)

Anf. 50 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har i debattartiklar och på annat sätt kraftigt motsatt sig en paus och en översyn av det svenska biståndet till Palestina. Därefter har det framkommit att Vänsterpartiets egen biståndsorganisation under flera år finansierat projekt med koppling till DFLP, som bekräftats ha varit delaktiga i Hamas blodiga attack i Israel.

Projektet syftade till att stärka unga kvinnor och mänskliga rättigheter, heter det, men deltagare i projektet har i stället medverkat i ett terrorangrepp med våldtäkter, förnedring, kidnappningar och mord på bland annat unga kvinnor. Faktum är att jag nog aldrig någonsin har hört talas om ett projekt med sämre måluppfyllelse. Tycker ledamoten Svenneling fortfarande inte att det finns anledning till översyn av biståndet till Palestina?

Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ingenting tyder på att pengarna har gått till det aktuella partiet, utan pengarna har gått till en ungdomsplattform där DFLP har varit en av flera parter. Projektet är nu avslutat. Jag skulle säga att det faktiskt var ett lyckat projekt där vi stärkte unga kvinnors möjligheter på Västbank-

en – man ska vara tydlig med att det gällde Västbanken – att utvecklas och lära sig om jämställdhet, feminism och mänskliga rättigheter.

Utan att veta exakt vad varenda deltagare gör i dag har jag svårt att se framför mig att någon av dem kan ha deltagit i Hamas attack, utan det var snarare DFLP:s avdelning på Gaza som var en del av det. Detta tycker jag är vidrigt, och det är något som vi fördömer. Vi kommer aldrig att ha något med detta parti att göra i framtiden, för detta är helt oacceptabelt.

Jag tycker inte att man ska göra någon paus eller översyn, för det drabbar det palestinska folket. Det kommer att leda till att vi försvagar det palestinska civilsamhället, som utgör motkraften till Hamas och andra extrema terrororganisationer och som står upp för kvinnors rättigheter, demokrati och mänskliga rättigheter. Problemet i dag är snarare att man har ett för svagt civilsamhälle, inte ett för starkt.

(Applåder)

Anf. 52 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Den svenska regeringen har nu med anledning av Hamas attacker gett Sida i uppdrag att genomföra en översyn av biståndet till Palestina för att säkerställa att inga svenska medel går till aktörer som inte förbehållslöst fördömer Hamas eller som bedriver våld, hotar eller uppmuntrar till våld mot staten Israel eller dess befolkning eller driver en anti-semitisk agenda eller till personer som har samröre med sådana aktörer. Det humanitära biståndet, som styrs av humanitära principer, har inte pausats.

Tycker ändå inte ledamoten Svenneling att det finns anledning till denna mycket rimliga översyn av biståndet till Palestina, inte minst då Vänsterpartiets egen biståndsorganisation upplever sig ha blivit förd bakom ljuset?

Anf. 53 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiets internationella forum kommer att svara på de frågor som Sida har ställt, både specifikt om projektet och generellt om samarbete. För närvarande har vi inget pågående projekt i Palestina.

Problemet med den översyn som regeringen har initierat är att den också omfattar det humanitära biståndet. Det skapar oro hos aktörerna, som inte vet om regeringen kommer att fortsätta med humanitärt bistånd. Morgan Johansson har ju under hela debatten försökt få svar från regeringen om man kommer att öka det humanitära biståndet men inte fått något svar. Det är här vi står.

Vi hamnar i ett läge där ni har en intention med er översyn, men ni förstår inte att ni befinner er i en svår kontext. Ni tycker att alla ska bete sig som om de befann sig här i Stockholm och utifrån detta kunna fördöma Hamas. Jag tror att vi behöver stärka det civila samhället i Palestina. Vi behöver stärka de MR-försvare som ger oss kunskap och fakta om vad som faktiskt sker på marken och har alternativ information i stället för det som sprids av Hamas organ. Men den informationen får vi inte, för ni stryper biståndet till dessa aktörer.

(Applåder)

Anf. 54 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för svaren hittills! Jag tänkte faktiskt ta vid där det förra replikskiftet slutade.

För bara några sekunder sedan sa Håkan Svenneling att vi agerar gentemot biståndsmottagare i Palestina som om de befann sig här i Stockholm. Faktum är att det finns en hel del organisationer här i Sverige – de kan inte skylla på att de står under dödshot från Hamas eller liknande – som inte heller har lyckats förbehållslöst fördöma Hamas terror. De har inte lyckats ta förbehållslöst avstånd. De organisationer som befinner sig i Sverige kan ju knappast skylla på samma saker som de som befinner sig i olika delar av Palestina.

Min fråga är om Vänsterpartiet är för att dra in bidrag och stöd till olika organisationer i Sverige som inte förbehållslöst kan fördöma Hamas.

Anf. 55 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag är rätt övertygad om att även den från svensk sida som bedriver ett biståndsprojekt i ett land sannolikt kommer att resa till det landet för att genomföra sitt biståndsprojekt. Det handlar om att befinna sig i en kontext när man ger stödet.

Jag menar att regeringens krav riskerar att öka pressen på biståndsaktörer och öka deras risker. Då får man lägga pengar på säkerhetsarrangemang i stället för på att faktiskt genomföra det man ska göra.

Jag tycker i grunden att alla ska fördöma Hamas, särskilt politiska partier, politiska ledare och så vidare. Men jag är inte säker på att vi ska kräva det av varenda biståndsorganisation, som kanske just vill vara en oberoende part i en konflikt.

Vi ser att Internationella Röda Korset är extremt duktiga på att verka i svåra miljöer. Det är just för att de aldrig väljer sida. De klarar att vara oberoende. Jag tror att många biståndsaktörer i grunden skulle vilja vara det. Det handlar om att fokusera på målet och inte på vilka man måste fördöma och ta ställning emot. Sådant kan politiska partier som Liberalerna och Vänsterpartiet syssla med.

(Applåder)

Anf. 56 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Då kvarstår frågan. Det finns ju andra organisationer än de som bedriver bistånd på dessa platser. Till exempel har vi sett hur ordföranden för Fritidsgårdarnas riksförbund misslyckades med att ta förbehållslöst avstånd från Hamas. Ska en sådan organisation då kunna få stöd?

Vi har sett hur företrädare för olika delar av Vänsterpartiet har misslyckats på samma sätt. Jag vet att Håkan Svenneling själv har varit involverad i att försöka styra upp detta, men frågan kvarstår. Det finns organisationer som absolut inte har verksamhet i Palestina, till exempel Fritidsgårdarnas riksförbund. Ska en sådan organisation kunna få stöd om man inte förbehållslöst tar avstånd från Hamas?

Jag vill också få ett förtydligande. I ett tidigare replikskifte kallade Håkan Svenneling Hamas för en militant grupp. Jag undrar om Håkan Svenneling står bakom att Hamas är en terrororganisation som ska fördömas.

Anf. 57 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ja, Hamas är en terrororganisation med syftet att förgöra Israel som stat. Därför är det ingen part som vi ska ha att göra med.

Men jag tror inte på den logiska tankefigur som Joar Forssell har försökt lansera, alltså att man så att säga kan bomba sönder en terrororganisation och få den att försvinna. Jag tror att man måste komma åt grunderna till problematiken. Det handlar om varför människor ansluter sig till Hamas. I den humanitära situation som råder i Gaza, med en hopplöshet som växer, är det lätt för extremisterna att komma med enkla svar.

Jag förfäras över alla dem som inte klarar av att göra fördömanden. Jag litar på att vi har myndigheter som kan göra bedömningar om enskilda bidrag till enskilda organisationer.

Jag har varit väldigt upprörd över de partikamrater som jag tycker har uttryckt sig på ett sätt som jag inte kan stå bakom och som jag inte tycker representerar Vänsterpartiet. Vänsterpartiet är väldigt tydligt i att vi vill att både Israel och Palestina ska finnas och att det ska till en tvåstatslösning genom en fredsförhandling. Men just nu står vi väldigt långt från den punkten. Vi måste kämpa för att ta oss dit, och då är det bästa att stoppa den israeliska markinvasionen av Gaza.

Anf. 58 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Terroristerna visste vad de gjorde när de valde sin aktion den 7 oktober för att bland annat hindra närmandet mellan Saudiarabien och Israel. De sökte också, och lyckades med, att göda hat och rädsla för den andre. De ville sprida terrorns fälor till flera och även underminera en redan svag palestinsk myndighet.

Vi vet att under det senaste årtiondet har frustrationen ökat hos många palestinier – över en tilltagande brist på politiskt ledarskap och framtidstro. Här är det viktigt att Sverige och andra länder inte ger upp utan orkar bistå och att man inte ytterligare förvärrar ett redan svårt läge på Västbanken eller för den delen i Jordanien och Libanon.

Därför är det viktigt att vi är tydliga med att biståndet till Palestina inte ska frysas, stoppas eller upphöra. Från Centerpartiets sida välkomnar vi att man genomlyser biståndet. Vi har välkomnat det tidigare. Vi har ställt frågor tidigare, och vi har fått svaret att det inte går bistånd till Hamas eller andra terrororganisationer. Kom ihåg att det inte bara är Hamas som finns i regionen! Här finns många av de värsta terrororganisationer som vi känner till. Det är viktigt att det inte går svenska skattepengar dit. Det är lika viktigt som att inte sända svenska skattepengar till talibanerna i Afghanistan, för att ta ett annat exempel.

Här måste vi få tydlighet. Biståndet måste återupptas. Under den här tiden måste vi också vara tydliga med att vi ökar det humanitära stödet till Gaza. Annars kommer konflikten att eskalera.

(Applåder)

Anf. 59 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Sverige och flera andra länder har bevittnat demonstrationer som måste uppfattas som ett stöd för Hamas. Under dessa demonstrationer hörs ofta ramsan "From the river to the sea, Palestine will be free", vars genomförande skulle innebära Israels totala utplåning från kartan.

Det är oroväckande att sådana budskap sprids på gator och torg i Sverige men tyvärr inte överraskande.

Det är av yttersta vikt att vi svenskar, som nu ger vårt fulla stöd till Israel, samtidigt aktivt bekämpar den växande antisemitism som sprider sig här hemma. Hot och ökad otrygghet för judar och judiska samfund i Sverige, som en följd av Mellanösternkonflikten, är oacceptabelt. Det hotar möjligheten för människor att leva öppet som judar i vårt land.

Det är mycket positivt att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har avsatt ytterligare medel för att höja säkerheten kring judiska institutioner och synagogor, men det är djupt beklagligt att det ska behövas. Staten har en absolut plikt att säkerställa den fysiska säkerheten för dessa platser, och det är glädjande att regeringen tar detta på allvar.

Som sagt: Israel startade inte detta krig. De har inte heller bett om det, lika lite som judar i Sverige har gjort det.

Anf. 60 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! År 2023 har varit ett av de dödligaste åren på Västbanken. Över 300 människor har dödats hittills i år.

Benjamin Netanyahu tog makten ännu en gång för att undslippa rättegångar om sina korruptionsskandaler. Denna gång har han tagit makten med ännu mer högerextrema partier, sprungna ur de mest extrema delarna av bosättarrörelsen.

Flera av Netanyahus förslag handlar om att göra det enklare för bosättare att bruka våld mot palestinier utan att åtalas. Det har gjorts flera försök att genomdriva en reform för att urgröpa rättsstatens principer i Israel. Antalet bosättningar ökar nu snabbt samtidigt som palestinska hem rivs.

I augusti reste halva Kristdemokraternas riksdagsgrupp till Israel där man träffade Benjamin Netanyahu. För egen del hade jag nog avstått från det besöket, men ni såg väldigt glada ut över att träffa honom. Jag undrar vad som var Kristdemokraternas budskap till Netanyahu om bosättningarna på Västbanken och deras ökade våld mot palestinier.

Anf. 61 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! Jag var personligen med på resan, men med anledning av att det var möte med Utrikesnämnden samma dag som mötet med Netanyahu genomfördes var jag inte på plats i det rummet.

Vi träffade många aktörer även från oppositionspartier. Vi träffade också aktörer som var delaktiga i demonstrationerna. Det är det som är så fantastiskt med en demokrati som Israel: att man faktiskt kan ha olika åsikter och att det kan diskuteras. Vi försökte verkligen ta reda på vad grunden i konflikten som gäller demonstrationerna handlar om. Den är mångfasetterad. Därför är jag glad över att vi hade möjlighet att prata med olika aktörer om den frågan.

Anf. 62 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är väl jättebra att Kristdemokraterna också träffade oppositionen i Israel. Men det är inte svar på frågan om vad som var Kristdemokraternas budskap till Netanyahu. I de artiklar som kom ut gav ni ju sken av att ni träffade oppositionen men framför allt att ni hade träffat Netanyahu som person.

Det är uppenbart att Kristdemokraterna har en naiv syn på Benjamin Netanyahu. Det gör det svårt för Sverige att vara en brobyggare i regionen. När det tydligt uppfattas som att ni tar ställning för honom och hans politik bidrar det till att Israels position fortsätter än längre högerut, allt närmare den högerextrema bosättarrörelsen.

Jag tror att Sverige skulle kunna vara en röst för att minska våldet i regionen, men då måste man tala klarspråk med Netanyahu. Jag känner mig inte trygg i att ni kristdemokrater klarar av att göra det, för ni har inte i någon kommentar klarat av att visa en tydlig kritik mot den politik som Netanyahu för.

Anf. 63 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! I dag leds Israel av Netanyahu men i en samlingsregering. Det tror jag är väldigt viktigt i detta läge, särskilt med tanke på vad som kommer att komma framåt. Det är troligt att vi kommer att se en långvarig konflikt, och då är det väldigt bra att det finns en bredd av aktörer i en samlingsregering i Israel för att hantera det.

Håkan Svenneling lyfte frågan om balansen från Kristdemokraternas sida och från svensk sida. Det är väl just detta som har varit problemet. Sverige fattade på eget bevåg beslut om att erkänna staten Palestina. Det gjorde man i tron att det skulle innebära att alla andra i EU skulle följa med, vilket inte har inträffat. Tvärtom uppfattades Sverige som väldigt extremt i ena ringhörnan i den frågan. Jag tror att vårt besök innebar att det blev lite mer bredd och balans.

Anf. 64 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack till både ledamoten Berntsson och till Kristdemokraterna för det tydliga stödet till Mellanösterns enda demokrati, Israel!

Jag har egentligen två frågor. Båda har varit uppe i debatten tidigare, och jag tror att Kristdemokraterna är förberedda på detta.

Den ena frågan rör skyddsobjekt i Sverige. Vi har en situation i dag där särskilt utsatta judiska objekt blir väldigt hotade. Vi menar att man måste kunna göra dessa till skyddsobjekt så att man kan ha skyddsvakter, som ju är beväpnade, för att skydda dem. Jag undrar om Kristdemokraterna ställer sig bakom det.

Den andra frågan gäller vapenförsäljning. Vi menar ju att om vi ska kunna ha en tvåstatslösning, ska vi kunna ha fred och ska vi kunna se till att Israel kan försvara sig så måste också Sverige öppna upp för vapenförsäljning. Faktum är att vi bör öppna upp för vapenförsäljning till alla demokratier, men i den här debatten vill jag ställa frågan till ledamoten Berntsson vad Kristdemokraterna tycker om detta förslag.

Anf. 65 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för frågan! Joar Forssell är inte en person som brukar hålla tyst, så han har redan viskat den där frågan till mig tidigare i veckan och undrat hur vi kristdemokrater gör. Jag tog därför upp frågan med vår ledamot i justitiekottet, som lovade att titta på den. Frågan är alltså under beredning, men det låter som en väg framåt som skulle kunna vara möjlig.

När det gäller frågan om att kunna sälja vapen till Israel är det så att i dag har Sverige köpt vapen och framför allt skyddsutrustning från israeliskt håll. Därför tycker jag inte att den frågan är lika komplicerad. Är man beredd att köpa vapen kanske man också behöver vara beredd att sälja vapen. Det är i alla fall någonting som ISP behöver kunna ta ställning till i sitt arbete med de regelverk som gäller.

Anf. 66 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Stort tack, Magnus Berntsson! Det är glädjande besked från Kristdemokraterna. I Liberalerna har vi varit pådrivande för den lagstiftning som finns i dag och som jag och ledamoten från Socialdemokraterna debatterade tidigare kring just ett demokratikriterium.

Utöver det demokratikriterium som finns vill vi också ha en regel där vi prioriterar upp demokratier och säger att vi som regel säljer vapen till demokratier.

Israel är Mellanösterns enda demokrati, och det är klart att det blir väldigt märkligt i debatten, fru talman, när det finns de som gärna pratar om Israels rätt att försvara sig, som gärna pratar om en tvåstatslösning och om att man måste bli av med Hamas men samtidigt vill förvägra Israel de medel som krävs för att lösa dessa uppgifter.

Man kan inte ha en tvåstatslösning om det inte finns två stater. Man kan inte ha en israelisk stat om inte Israel har vapen att försvara sig med. Det är bara enkel logik.

Anf. 67 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har inte så mycket mer att säga förutom att vi kristdemokrater också har drivit frågan om demokratikriterium under lång tid vad gäller vapenförsäljning.

Anf. 68 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Samtidigt som vi ser följderna av Hamas avskyvärda terrordåd och samtidigt som vi ser de fruktansvärda övergreppen på civila i Gaza sker det saker även på Västbanken som inte är direkt relaterade till Israels vedergällning mot Hamas. Det är snarare något som sker i skuggan av Hamas och som följer ett ohyggligt mönster när världen är fokuserad på en enda spektakulär händelse i taget.

Bara timmar efter attackerna den 7 oktober började bosättare på Västbanken att driva bort palestinska herdar och bönder från deras marker. Bilar attackerades med automatvapen, och olivträd har huggits ned, mitt i den ekonomiskt viktigaste delen av året för palestinierna, nämligen olivskörden.

Sedan den 7 oktober har drygt 100 palestinier, varav 32 barn, dödats av israeliska soldater eller bosättare på Västbanken. I byn Wadi al-Seeq greps tre palestinska män av soldater och bosättare, misshandlades, klädades av och blev urinerade på, alltmedan omvärlden fokuserar på vad som händer i Gaza.

Hamas fruktansvärda attacker, Israels oproportionerliga svar och bosättningarnas de facto fortsatta expansion mitt under brinnande konflikt gör att en tvåstatslösning ter sig alltmer omöjlig.

Fru talman! Nu krävs att Israel stoppar bombningarna och upphör med blockaden så att riktiga humanitära korridorer till Gaza kan upprättas. Det krävs att Hamas och andra grupper omedelbart upphör med raketbeskjutningar och släpper alla i gisslan. Det krävs att samtal på riktigt inleds för en permanent vapenvila. Det krävs också att regionala och globala aktörer agerar kraftfullt för en nedtrappning av våldet och för återupptagna fredssamtal. Och slutligen: Det krävs att ockupationen upphör.

Anf. 69 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Jacob Risberg, för båda inläggen!

I och med att det upptäcktes att Vänsterpartiets biståndsorganisation lyckades ha projekt tillsammans med terrorister kan det konstateras att Sidass kontroller i detta fall inte varit tillräckliga. Om det har skett en gång kan det ha skett flera gånger även i andra projekt.

Miljöpartiet hade ansvar för biståndsfrågorna i en tidigare regering under många år när dessa specifika utbetalningar genomfördes. Med anledning av det skulle jag vilja fråga ledamoten Risberg om han fortfarande inte tycker att det finns anledning till en översyn av biståndet till Palestina.

Anf. 70 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Berntsson, för en väldigt viktig fråga! Det är självklart att det sker översyner hela tiden av det bistånd som Sverige ger. Det gäller även biståndet till Palestina. Man har varit väldigt noga under de senaste decennierna med att verkligen nagelfara vad pengarna går till.

Det här är en översyn som sker kontinuerligt. Att däremot stoppa biståndet när det behövs som allra mest är helt vansinnigt, för det är just nu som vi ser de katastrofala följderna av att det inte kommer in mat och av att civilorganisationer inte kan hjälpa till med sitt arbete och så vidare i de palestinska områdena. Nu mer än någonsin behövs biståndet.

Anf. 71 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik:

Fru talman! Det humanitära biståndet är inte pausat. Det humanitära biståndet som det gavs exempel på är väldigt viktigt och bygger på helt andra principer, nämligen humanitära principer. Det gäller det svenska humanitära biståndet, och så kommer det att fortsätta att vara. Som vi fick höra från utrikesministern tidigare görs det en översyn om det kommer att behövas mer i detta läge. Det är otroligt viktigt.

Jag tycker kanske att ledamoten Risberg tar lite lätt på att vi i efterhand faktiskt upptäcker att så stora fel har begåtts. Är det inte en anledning att göra en översyn i det akuta skedet? Det kan ju annars innebära att svenska skatte- och biståndsmedel går till fel grupper.

Anf. 72 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! ”Så stora fel” tycker jag i det här sammanhanget kanske är lite missvisande, för de eventuella misstag som har skett och som min kollega från Vänsterpartiet har redogjort för i tidigare debattinlägg utgör ju någon promille.

Att utifrån det stoppa allt bistånd i stället för att se över vad man kan justera är helt vansinnigt. Att stoppa allt bistånd till de palestinska organisationerna utifrån att någon promille av biståndet har hamnat i fel händer är ju en form av fortsatt kollektiv bestraffning.
(Applåder)

Anf. 73 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, Jacob Risberg, för anförandena hittills!

Fru talman! Häromdagen, om det var i går eller i förrgår, kunde vi se hur organisationen Fridays for Future spred en rad grovt antisemitiska troper från sitt centrala Instagramkonto.

Fridays for Future är en organisation som Miljöpartiet har haft mycket samröre med. I går kunde vi se hur en företrädare för samma organisation lade upp ett meddelande med innebörden att martyrerna inte dog förgäves; försvara deras sak förbehållslöst – med anledning av det som sker i Israel och Palestina just nu, kriget mellan Israel och Hamas.

Tar Jacob Risberg och Miljöpartiet avstånd från och fördömer uttalandet?

Anf. 74 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Antisemitism är aldrig okej, oavsett i vilken form den sker.

Jag vill också framföra att Fridays for Future inte är en del av Miljöpartiet, och jag tar inget ansvar för hur de agerar i olika frågor. Det har förekommit att vi har deltagit i samma demonstrationer i klimatfrågan, men de får ta ansvar för sina uttalanden i det här skedet. Vi ger inga pengar till Fridays for Future; och de får inga pengar av oss. Vi har över huvud taget inga ekonomiska band. Frågan bör snarare ställas till Fridays for Future än till oss i Miljöpartiet.

Anf. 75 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Antisemitism är aldrig okej – det är väl ett understatement. Men vi får ta det som så mycket av ett avståndstagande som vi kommer att få från Miljöpartiet vad gäller Fridays for Futures fruktansvärda spridning av antisemitiska troper.

En annan organisation som jag vet att ledamoten Jacob Risberg har haft att göra med tidigare är Palestinagrupperna. De har också misslyckats med att förbehållslöst fördöma Hamas terrorism. Med det i åtanke undrar jag om Miljöpartiet och Jacob Risberg klarar av att ta avstånd från Palestina-grupperna när de inte fördömer Hamas terrorism förbehållslöst. Kan man fortsätta att ha samröre med organisationer som inte klarar av att fördöma terrorism förbehållslöst? Hur svårt ska det vara?

Anf. 76 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Joar för den ytterligare frågan.

Självklart vill jag att alla ska ta avstånd från terrorism, även i det här fallet. Däremot finns olika skäl till att olika organisationer väljer att uttrycka sig på olika sätt. Vi har fått se exempel tidigare, nämligen att för att över huvud taget agera som en oberoende part i Gaza eller på Västbanken går det inte att säga vissa saker om Hamas. Då blir man av olika skäl

attackerad. Det är såklart inte okej, men det är inte upp till mig att recensera hur andra organisationer uttrycker sig i konflikten. Så länge de tar avstånd från allt dödande av civila och attacker mot civila räcker det långt.

Självklart vill jag att fler tar kraftigare avstånd från de attacker som vi har sett från Hamas sida. Jag skulle också vilja se att fler tar avstånd från det fruktansvärda lidande som civila drabbas av nu, framför allt i Gaza.

Anf. 77 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag skulle vilja använda mitt andra anförande till att prata om den fruktansvärda humanitära situation som råder i Israel och på Gazaremsan. Jag vill börja med att understryka att varje släckt liv alltid är en tragedi. Det finns ingen konfliktlinje om detta i svensk politik, utan det är något som alla är eniga om över partigränserna.

Vi måste verka för att den humanitära situationen ska förbättras och inte vara så horribel som den tyvärr är. Jag vill ta lite tid i anspråk för att understryka vad jag sa i mitt första anförande, nämligen att man måste lägga den moraliska skulden och annan typ av skuld där den hör hemma. Vi vet att Hamas har tillgång till bränsle som skulle kunna användas för att sjukhus ska få el eller för att rena vatten. Vi vet att Hamas har grävt upp vattenledningar, och vi vet att Hamas har bombat kraftstationer som producerar el och energi till Gazaremsan. Vi vet att Hamas snor förnödenheter som annars hade hållit vanliga palestinier vid liv. De måste verkligen fördömas för detta.

Det finns inte några militärbaser att bomba på Gazaremsan. När Israel gör motstånd, försvarar sig och sitt folk, tvingas man bomba strukturer där det finns civila. Men det är Hamas som placerar civila som mänskliga sköldar, och det är Hamas som skjuter raketer från skolgårdar – och detta måste fördömas.

Jag tycker också att det är värt att understryka att Sverige måste stå till förfogande om Israel begär hjälp i form av humanitärt stöd för till exempel de många personer som tvingats flytta. Det är också en mycket stor humanitär katastrof som pågår just nu.

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte att vi skulle ge oss in i ett tankeexperiment, nämligen om Joar Forssell hade varit palestinier i Gaza. Då hade han upplevt sitt första Gazakrig när han var 15 år. Fyra år senare hade det regnat nya bomber över Gaza, och sedan på nytt två år senare. I april 2021, för två och ett halvt år sedan, tog nya bombningar vid efter raketattacker från Hamas. Så nu, 2023, upplever Gaza sannolikt än värre bombningar. Fem gånger på 15 år är facit för blockaden av Gaza.

Nu har Israel beslutat om en fullständig blockad; ingen mat, ingen el och inte ens vatten får passera gränsen. FN och EU konstaterar att blockaden sannolikt strider mot internationell rätt och varnar för en humanitär katastrof.

Jag tycker att det är dags att omvärlden är tydlig mot Israel. Det krävs kraftfullt tryck för att stoppa den högerextrema israeliska regeringens planer på folkfördrivning och etnisk rensning. Jag undrar vad ledamoten Joar Forssell anser ska göras för att barn ska få växa upp i Gaza utan att bombas. (Applåder)

Anf. 79 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det korta svaret är att bryta Hamas ockupation av Gazaremsan. Om jag var en palestiniere som växte upp på Gazaremsan hade jag krävt att Vänsterpartiet i Sverige tog ställning för att Qatar utlämnar ledarna för Hamas, tog ställning för att Egypten skulle öppna gränsen, tog ställning för att Hamas ska lägga ned vapnen. Det blir fred om Hamas lägger ned vapnen. Om Israel lägger ned vapnen väller det in Hamasterrorister över gränsen och mördar israeler urskillningslöst. Om Hamas lägger ned vapnen blir det fred. Om den palestinska sidan i konflikten går med på de fredsavtal som presenteras blir det fred.

Det är inte så svårt att tänka sig att de som vill ha fred och frihet i den delen av världen skulle kräva att Hamas ockupation av Gazaremsan upphör, att Hamas slutar att försätta sitt folk i denna fruktansvärda situation, det vill säga att Hamas lägger ned sina vapen. Det är bara då det går att uppnå fred.

(Applåder)

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är riktigt, som Joar Forssell säger, att Hamas har ett ansvar. Om Hamas agerade på ett annat sätt kan vi gå en väg mot en fredlig lösning.

Det var dock intressant att Joar Forssell konstaterade att det pågår en ockupation av Gaza. Sedan konstaterade han att det är Hamas som är ockupant. Men debatten har ändå tagit ett steg framåt.

Gaza är i praktiken ett utomhusfängelse. Det finns ingenstans att röra sig där det finns säkra zoner. Det bor 2,3 miljoner människor där. Israel bombar i norr, i söder, på mitten av Gaza – överallt. Och skyddsrummen är överfulla. När Joar Forssell tycker att Israels respons är korrekt och proportionerlig funderar man på hur många tusen som måste dö innan Joar Forssell byter uppfattning och tycker att barnen i Gaza inte ska behöva dödas. Av de 7 000 som nu har bombats till döds är 67 procent barn och kvinnor. Det visar att Hamas har lyckats med att använda sig av mänskliga sköldar och att det är de civila som lider av Hamas och Israels bomber.

Anf. 81 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag sa i mitt inledningsanförande att Hamas ockuperar Gaza. Jag sa det också till Håkan Svenneling i radio häromdagen. Ledamoten har alltså hört detta tidigare.

Varje civilt offer är en tragedi. Det måste man understryka. Jag understryker det gång på gång, och jag hoppas att Vänsterpartiet tar det till sig. Men jag tycker inte att det går att komma undan att det är Hamas som bär ansvaret när de använder människor som mänskliga sköldar, startar ett krig och använder civil infrastruktur i militära syften.

Apropå proportionalitet finns det ju ett legitimt skäl för Israel. Man har rätt att försvara sig, och man har en skyldighet att försvara sig. Man måste slå mot mål som Hamas använder. Då måste man väga detta mot civila offer. Det är en tragedi, men man kan inte titta övergripande och säga om detta är eller inte är i enlighet med folkrätten. Man måste titta på varje enskilt fall. Vilka militära mål har uppnåtts? Vilka tragiska offer har skördats?

Anf. 82 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har tidigare i debatten talat om vikten av att undvika regional spridning av konflikten. Det finns ett stort behov av deeskalering i regionen likaväl som här hemma, där polariseringen är stor och motsättningarna ökar.

Ingen i Sverige ska behöva vara rädd för att leva ett judiskt liv i vårt land eller behöva gömma undan sin davidsstjärna av oro för sin egen säkerhet. Vi ser hur antisemitismen i Sverige ökar som en följd av utvecklingen i Israel. Regeringen beslutade därför tidigare i veckan om ett ökat stöd till judiska organisationers säkerhetsarbete.

Extremister som Hamas vill se och använda motsättningar i samhället mellan judar, muslimer, kristna eller andra grupper. De sprider antisemitism och desinformation om den svenska socialtjänsten och nyttjar koranbränningar för att provocera fram våldshandlingar.

Hoten mot Sverige är allvarliga och påverkar landets säkerhet. I förra veckan drabbades vi av ett fruktansvärt terroristdåd i Bryssel, som var riktat just mot svenskar, där två personer mördades och en skadades allvarligt.

Terrorismen är ett globalt problem med globala följdverkningar. Mäniskoliv släcks alldeles för tidigt runt om i världen på grund av terrorister. Jag vill därför avslutningsvis, fru talman, tacka alla som har deltagit för den balanserade och viktiga debatt som vi har haft här i kammaren i dag. (Applåder)

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 6 oktober justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Patrik Lundqvist* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 30 oktober, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Jim Svensk Larm* (S).

§ 4 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Jamal El-Haj* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Joakim Sandell som suppleant i den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Joakim Sandell (S)

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2023/24:3 för tisdagen den 17 oktober från trafikutskottet,
prot. 2023/24:4 för torsdagen den 26 oktober från trafikutskottet och
prot. 2023/24:8 för torsdagen den 26 oktober från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:97

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:97 Beskattning av inkomst från försäljning av sexuella tjänster
av Hanna Westerén (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 1 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och andra engagemang.
Stockholm den 25 oktober 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:32 till skatteutskottet

2023/24:33 till justitieutskottet

Anf. 83 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Isabell Mixter har frågat mig om jag har tagit initiativ till en analys av hur förändringen av föräldraförsäkringen kommer att påverka jämställdheten och om jag avser att vidta någon åtgärd utifrån resultatet. Hon har också frågat mig varför jag och regeringen väljer att genomföra förändringen via budgetpropositionen och inte genom en sedvanlig proposition.

Isabell Mixter har vidare frågat mig varför det nya lagförslaget inte har utretts. Hon har slutligen frågat mig om jag ser någon risk med att föräldrapenning kan komma att användas på en marknad där föräldrapenning överläts till "nannies" och om jag avser att vidta någon åtgärd utifrån min ståndpunkt.

Det var många frågor, men jag ska försöka att svara på dem på ett så bra sätt som möjligt.

Ett förslag om att en förälder ska få överlåta föräldrapenning till någon annan som är försäkrad lämnades 2017 av Utredningen om en modern föräldraförsäkring (S 2016:02) i betänkandet *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen* (SOU 2017:101). Förslaget har nu beretts under lång tid, och för att få förändringen på plats så snart som möjligt lämnas förslag i budgetpropositionen för 2024. Försäkringskassan tillförs även medel för administration, vilket görs i budgetpropositionen.

Förslaget är utrett och berett på sedvanligt sätt. Remissinstanserna har fått möjlighet att ta ställning till förslaget och var i huvudsak positiva till att föräldrar ges möjlighet att överlåta föräldrapenning. Syftet med förslaget är att underlätta för föräldrar att kombinera familjeliv med arbetsliv och att underlätta för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningen.

Utredningens förslag om en helt ny modell för föräldraförsäkringen har inte införts. En anpassning till nuvarande bestämmelser för föräldrapenning har därför gjorts för att förslaget om överlåtelse ska kunna genomföras.

Att ett utredningsförslag bearbetas och justeras är vanligt, och det förslag som nu ligger på riksdagens bord avviker inte från utredningens förslag i någon större omfattning. Exempelvis är nuvarande förslag att totalt 90 dagar ska kunna överlätas. Utredningens förslag var att totalt 88 dagar skulle kunna överlätas – inte 60 dagar, som Isabell Mixter uppger.

Sett till det totala antalet föräldrapenningdagar som föräldrarna disponerar är andelen dagar som är möjliga att överlåta till och med lägre med regeringens förslag än med utredningens samlade förslag.

En analys av förslagets effekter på jämställdheten har gjorts såväl i utredningens betänkande som i den efterföljande lagrådsremissen och i budgetpropositionen. Det är ett faktum att framför allt män i mycket hög utsträckning avstår de dagar som inte är reserverade till den andra föräldern och att uttaget av föräldrapenning inte är jämställt.

Regeringen vill framhålla att rätten till föräldrapenning är delad lika mellan vårdnadshavarna och att förekomsten av reserverade dagar ökar incitamenten till en mer jämställd fördelning av föräldrapenningen. En viktig del av förslaget om överlåtelse är att möjligheten att överlåta föräldrapenning är helt delad mellan föräldrar med gemensam vårdnad. De kan maximalt överlåta 45 dagar vardera. De reserverade dagarna kan naturligtvis inte överlåtas över huvud taget.

Fler kvinnor än män har ensam vårdnad om ett barn eller har barnet boende hos sig på heltid. En överlåtelsemöjlighet kan därför i många fall anses vara särskilt värdefull för kvinnor och ge dem ökade möjligheter att kombinera arbetsliv och familjeliv. Regeringen delar den uppfattning som bland andra Jämställdhetsmyndigheten har om att förslagets effekter på jämställdheten bör följas upp.

Risken för att en överlåtelsemöjlighet skulle möjliggöra att föräldrapenning systematiskt används som betalningsmedel för utförda tjänster, till exempel till en anställd barnvårdare, bedöms som liten. Ett av de grundläggande kraven för att någon ska ha rätt till föräldrapenning är att föräldern eller den som föräldern har överlåtit föräldrapenningen till avstår från förvärvsarbete eller inte har något förvärvsarbete över huvud taget (12 kap. 2 § socialförsäkringsbalken). Den som är anställd av ett företag eller driver egen verksamhet kan inte ta emot föräldrapenning samtidigt som den erhåller lön utan behöver då avstå den.

Regeringen anser att föräldraförsäkringen ska erbjuda valfrihet och flexibilitet. Förslaget om överlåtelse av föräldrapenning bidrar till detta. Framför allt kan det vara en bra åtgärd för föräldrar med ensam vårdnad om ett barn och i familjer där det är fler än två som tar ett föräldraansvar för barnet. Även företagare, som ofta är i behov av stor flexibilitet för att kunna förena arbetsliv med familjeliv, kan med denna reform få hjälp med vården av barnet.

Regeringen fortsätter att följa denna fråga.

Anf. 84 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Jag tackar Anna Tenje för svaret.

Det ska nu bli möjligt att ge bort 90 dagar med föräldrapenning till någon annan person. Det har mött bred kritik från olika håll, bland annat på liberala ledarsidor. Som Anna Tenje nämnde kommer förslaget mycket riktigt från en utredning som gjordes 2017. I denna utredning var överlåtelse av föräldrapenning en liten del av en större helhet. Det fanns även förslag på att fler dagar i föräldrapenningen skulle reserveras till vardera föräldern; de reserverade dagarna skulle öka från 90 till 151 dagar. Det skulle inte heller vara möjligt att spara lika många dagar som i dag till efter barnets treårsdag. Dessa förslag skulle öka jämställdheten i föräldraförsäkringen.

I utredningen föreslogs också att man skulle ta bort lägstanivådagarna i föräldrapenningen och att sambor till föräldrar skulle ges möjlighet att ta ut föräldrapenning. Det sistnämnda förslaget är redan genomfört och alltså inte som regeringen säger en del i kommande förändring för att hjälpa så kallade stjärnfamiljer.

Vänsterpartiet befarar att den nya lagen kan leda till att marknads-
element letar sig in i föräldraförsäkringen, att fusket ökar och att jämställd-
heten försämras. Män tar redan i dag ut betydligt färre dagar med föräldra-
penning än kvinnor, och nu blir det lättare för män att överlåta föräldra-
penning till en annan kvinna. Anna Tenje avser att följa upp utvecklingen,
men varför går regeringen i en riktning som riskerar att försämra jämställd-
heten i stället för i en riktning som vi vet ökar jämställdheten? Det har
länge varit konsensus att jämställdheten behöver öka. Jag är orolig för att
man nu kastar detta över bord.

Vi ser i likhet med regeringen ett behov av att se över reglerna för för-
äldrapenning för ensamstående föräldrar, varav de flesta är kvinnor, i syfte
att underlätta för ensamstående.

Att genomföra den förändring regeringen föreslår för alla föräldrar
utan att tillräckligt belysa riskerna kan få stora konsekvenser. Anna Tenje
menar att det förslag som nu ligger på bordet är berett under lång tid och
att remissinstanserna i huvudsak har varit positiva. Men såväl TCO och
LO som Sveriges Kvinnoorganisationer, som lämnade remissvar i sam-
band med den ursprungliga utredningen, har riktat hård kritik mot att re-
geringen nu går fram med ett förändrat förslag, lösryckt från de ursprung-
liga förändringar som föreslogs. De menar att regeringens förslag inte är
tillräckligt utrett.

Anna Tenje beskriver att möjligheten att föräldrapenning används sys-
tematiskt på en marknad är liten. Andra verkar inte dela denna bild. Till
exempel har vd:n för Nanny.nu redan uttalat sig positivt om förändringen.
I en artikel i DN säger han att detta öppnar för nya möjligheter. Som av en
händelse har regeringen höjt rutavdraget till 75 000 kronor per år samtidigt
som man öppnar för möjligheten att överlåta föräldrapenning till någon
annan person. Regeringen ser små risker att detta ska kunna användas för
att anlita en anställd i ett företag. Men jag tänker att det inte är särskilt
svårt att komma runt. Man kan till exempel ha någon anställd på 75 procent
och använda föräldrapenningen till att bekosta de resterande 25 procenten.
Man skulle kunna få ersättning med föräldrapenning ett helt år om man
delar upp de 90 dagarna och tar ut 25 procent per dag.

Ser statsrådet ingen risk för att föräldrapenningen kan användas på
detta sätt? Ser hon ingen risk för att jämställdheten kan försämrars?

Anf. 85 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Låt mig tacka ledamoten för tillfället att räta ut en del av
de frågetecken och missförstånd som tycks finnas om regeringens reform
för att möjliggöra att överlåta föräldradagar. Men ger inte bort föräldra-
dagar utan överlåter dem. De reserverade dagarna får inte heller röras, utan
de är tillägnade mamman respektive pappan.

Något som också är viktigt att understryka utifrån ledamotens anföran-
de är att alla stjärnfamiljer inte är sambor och att det är de som inte är
sambor som nu får möjlighet att dela på föräldraskapet.

Låt mig också klargöra för kammaren och dem som lyssnar på debatten
att förslaget är utrett och berett på sedvanligt sätt och helt i enlighet med
den svenska förvaltningsstraditionen. Remissinstanserna har som brukligt
fått möjlighet att ställning till förslaget och var i huvudsak positiva till att
föräldrar ska ges möjlighet att överlåta föräldrapenning.

Låt mig ännu en gång berätta varför vi genomför denna reform. Det är i grunden väldigt enkelt: Möjligheten att överlåta dagar till en annan person kommer att öka valfriheten och flexibiliteten för alla familjer. Det kommer dock att vara särskilt värdefullt för ensamstående föräldrar, vilka företrädesvis är just kvinnor.

Fru talman! Mycket har hänt i Sverige och världen sedan föräldraförsäkringen infördes 1974. Synen på föräldraskap har utvecklats, och det är ändamålsenligt att lagstiftningen går i takt med tiden. Enligt nuvarande ordning kan föräldrar avstå föräldrapenningdagar till den andra föräldern eller till den som enligt socialförsäkringsbalken likställs med en förälder. Ett sådant avstående kan göras till make eller sambo men inte till någon annan närstående som föräldern inte bor tillsammans med.

Rätten till tillfällig föräldrapenning när ett barn är sjukt eller smittat är däremot möjlig att överlåta till en bredare krets, nämligen till personer som är försäkrade för arbetsbaserade förmåner och som väljer att avstå arbete för att vårda barnet i stället för föräldern. Det kan handla om en mor- eller farförälder eller någon annan som är närstående och som föräldrarna har förtroende för. Mot denna ordning finns inget motstånd, och vi har varken sett tecken på missbruk eller på att så kallade nannies går in och täcker upp omvårdnaden av barnet, vilket redan i dag är möjligt. Detta är viktigt att ha med sig i debatten.

Anf. 86 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! En viktig skillnad mellan regeringens förslag och det ursprungliga förslaget är som sagt att detta var en liten del av en större helhet, det vill säga det fanns åtgärder som också skulle öka jämställdheten. Att reservera fler dagar för pappor respektive mammor leder till att fler män är hemma med sina barn under längre tid. Att genomföra regeringens förändring utan att reservera fler dagar förändrar spelplanen ganska mycket, vilket remissinstanserna också framfört. Det är inte samma sak, och riskerar att försämra jämställdheten.

Det går inte heller att jämställa den tillfälliga föräldrapenningen för vård av barn med detta, för den utgår vid enstaka tillfällen här och nu som är svåra att planera.

Jag tänkte prata om något helt annat. Regeringen vill gärna stävja bidragsbrottslighet och fusk i välfärden. Vi tycker också att det är viktigt att man känner tilltro till försäkringssystemet och att det inte missbrukas.

Därför förvånar det mig att regeringen inte ser någon risk med att de nya reglerna kan öppna upp för mer fusk och brottslighet. Det kommer ju att bli svårare att kontrollera om den som har fått föräldrapenning överlåten till sig faktiskt tar hand om det barn den är föräldraledig för eller inte, samtidigt som föräldraledigheten utbetalas. Det öppnar också upp för möjligheten att överlåta föräldrapenning till någon som har högre sjukpenninggrundande inkomst än man själv och att sedan dela på vinsten, till exempel.

Vi har sett hur gängkriminella letar sig in på nya arenor för att tvätta pengar. De öppnar vårdcentraler, till exempel. Föräldrapenningen kan med den här förändringen bli ännu en arena för gängen. Detta är risker som lyfts av till exempel TCO, som menar att förslaget borde pausas och att man bör titta närmare på dessa risker. Tycker inte statsrådet att det är viktigt att se till att en lagändring inte kan missbrukas innan den träder i kraft?

Den borgerliga regeringen brukar vara mycket intresserad av att hålla nere kostnaderna i våra socialförsäkringssystem. Man bedömer att den här förändringen bara innebär väldigt små kostnadsökningar. Föräldrar plockar i regel ut de flesta av sina föräldradagar. En del dagar brinner dock inne, framför allt lägstanivådag. De har en låg ersättning, och många väljer därför i stället att förvärvsarbeta.

De nya reglerna öppnar dock upp för att fler lägstanivådag kan komma att överlåtas och tas ut. För att ta ut lägstanivådag krävs inte heller att man har någon anknytning till arbetsmarknaden. De skulle alltså till exempel kunna överlåtas till en ungdom som passar ens barn.

Vi har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på vad det skulle innebära för kostnad för staten om de föräldradagar på lägstanivå som i dag brinner inne skulle tas ut. För 2024 skulle det innebära en kostnad om 100 miljoner, för 2025 skulle det innebära 190 miljoner och för 2026 skulle det innebära 180 miljoner. Jag undrar därför om statsrådet ser någon risk med att denna förändring blir dyrare än vad som ursprungligen var tänkt. Det borde oroa regeringen om kostnaderna drar iväg, särskilt som Försäkringskassans senaste rapport visar på att kostnaderna i socialförsäkringssystemen ökar. Jag lämnar gärna rapporten från riksdagens utredningstjänst till statsrådet efter debatten.

Anf. 87 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Ledamoten har helt rätt i att den moderatledda regeringen verkligen tar fasta på kostnader och definitivt vill se till att varje skatte-krona används på ett så effektivt sätt som bara är möjligt. Det gäller givetvis också föräldraförsäkringen och de stora socialförsäkringssystemen. Men det är också väldigt viktigt att arbeta med att se till att de socialförsäkringssystem vi har går i takt med det liv vi lever.

Denna möjlighet ökar nu flexibiliteten och valfriheten för våra barnfamiljer. Den gör det också möjligt för föräldrar att kombinera ett rikt familjeliv med ett rikt och tydligt arbetskraftsdeltagande. Det i sin tur gör att föräldrarna kan arbeta mer, längre och – kanske framför allt för kvinnornas del – kan göra karriär och hänga med i löneutvecklingen på ett betydligt bättre sätt. Det i sig genererar dessutom många skattekronor till kommuner, regioner och till staten.

Det gläder mig att ledamoten också tar upp bidragsbrott och välfärdsbrottsligheten. Vänsterpartiet har ju inte alltid gått i bräschen för dessa delar.

Att stävja den organiserade brottsligheten, bidragsbrottsligheten och välfärdsbrotten är givetvis frågor som vi jobbar med och som vi har mycket högt upp på dagordningen hela tiden. Vi har vidtagit en rad olika åtgärder. Nu senast i helgen kunde vi presentera att vi går vidare med en utredning för att se över sekretessen, för att det ska gå att utbyta information mellan myndigheter och mellan system och på ett systematiskt sätt hitta dem som försöker fuska och framför allt begå bidragsbrott i dessa system.

Dessa frågor måste kunna verka parallellt. Vi ökar flexibiliteten och valfriheten för barnfamiljerna och gör det möjligt för den ensamstående mamman att få hjälp och avlastning så att hon kan delta aktivt i arbetslivet och få hjälp med att dra det tunga lasset med att vara förälder. Samtidigt kan vi jobba med kontroller och uppföljning och se till att systemen inte utnyttjas på ett felaktigt sätt.

För oss är det möjligt att göra både och. Man behöver inte minska valfriheten och flexibiliteten för barnfamiljer och bara fokusera på en av delarna, utan man kan göra både och.

Jag tror att detta är väldigt viktigt. Nu när vi måste stävja den organiserade brottsligheten och jaga varje skattekrona som hamnar i fel ficka kan vi inte stå tillbaka och skapa system där vi alla måste vara likadana eller ha samma familjekonstellation. Då tror jag att vi får ett system som definitivt inte gynnar kvinnor och definitivt inte ger stjärnfamiljer en möjlighet att ta ett gemensamt ansvar för sina gemensamma barn. Där vill inte jag hamna.

Jag tror att man kan göra både och samtidigt. Med detta sagt är det otroligt viktigt att man går vidare med också de frågorna.

Anf. 88 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Det jag hör är att kvinnor ska betala priset för att kvinnor ska kunna göra karriär.

Under mycket lång tid har vi vetat att föräldraförsäkringen är ett av de största jämställdhetsproblemen vi har. Att kvinnor tar ut den allra största delen av föräldrapenningen leder till att kvinnor får lägre livsinkomster och pensioner än män. För att komma till rätta med det problemet vill inte regeringen se till att pappor ska ta ett större ansvar, utan de ska i stället överlåta till någon annan att ta det ansvaret, för att kvinnorna ska kunna fortsätta hänga med i löneutvecklingen.

Det är en politik som jag inte ställer mig bakom. Man försöker ta upp att det handlar om ensamstående mammor eller att man ska fixa för stjärnfamiljer, men varför gör man då inte åtgärder som hjälper just den gruppen?

Det är väldigt tydligt att detta handlar om att öka valfriheten till vilket pris som helst. Om det leder till ökad bidragsbrottslighet är det ett pris som den här regeringen är villig att betala för ökad valfrihet; om det leder till försämrad jämställdhet är det ett pris som den här regeringen är beredd att betala för ökad valfrihet.

Vi kan se att vi har varit naiva tidigare när det gäller gängbrottsligheten, till exempel att reglerna om fri etableringsrätt är en guldgruva för gängen. Varför öppnar man nu upp våra socialförsäkringssystem på ett sätt som skulle kunna komma att användas på väldigt dåliga sätt?

Valfrihet från jämställdhet – det tycker jag att man ska få bekosta själv.

Anf. 89 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Ledamoten sammanfattar sin syn på valfrihet ganska fint i sitt slutanförande: Valfrihet ska bekostas av en själv. De som då inte har råd med valfrihet kommer alltså inte att få någon valfrihet i Vänsterpartiets Sverige. Så vill jag inte ha det.

Syftet med reformen är att öka friheten, flexibiliteten och möjligheten för alla barnfamiljer, oavsett hur stor plånbok de har. Alla barnfamiljer får nu en ökad möjlighet att få ihop sin vardag och sitt livspussel, även om släkt och vänner skulle befinna sig på helt annan ort eller av olika skäl inte kan hjälpa till att stötta eller vara ett alternativ.

Det är fler kvinnor än män som har ensam vårdnad om barn och har barnet boende hos sig på heltid. Därför kommer denna överlåtelsereform i föräldrapenningen att särskilt kunna gynna de kvinnor som i dag tar ett otroligt stort ansvar, så att de kan kombinera ett aktivt familjeliv med ett aktivt arbetsliv. Det kommer att få stora konsekvenser för deras ekonomi, inte minst sedermera deras pension. Det tycker jag är oerhört viktigt att ha med sig.

Jag hoppas att alla partier är måna om en modern, välfungerande och flexibel föräldraförsäkring som underlättar för alla barnfamiljer, men särskilt för de hårt kämpande ensamstående kvinnorna och för våra stjärnfamiljer som nu kan ta ett större gemensamt ansvar för sina barn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:99 om utredningen om utjämningsystemet

Anf. 90 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig varför jag inte verkat för mer resurser till utredningen om utjämningsystemet och en förlängning av utredningstiden.

Den pågående parlamentariska Utjämningskommittén har i uppdrag att göra en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Bakgrunden till att kommittén tillsattes var ett tillkännagivande från riksdagen om att tillsätta en utredning som ser över hela det kommunalekonomiska utjämningsystemet, med fokus på utveckling, tillväxt och likvärdig service i hela landet. Enligt tillkännagivandet skulle översynen också omfatta en analys av hur systemet påverkar kommuners och regioners drivkrafter att stimulera tillväxt. Dessa delar finns med i ursprungsdirektiven.

Tilläggsdirektiven innebär att frågan om utjämningsystemets påverkan på tillväxt betonas ytterligare och att kommittén ska lämna förslag på åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner.

Utjämningskommitténs utredningstid och resurser har anpassats efter kommitténs breda och viktiga uppdrag. Samtidigt pågår och planeras för flera andra angelägna utredningar. Prioriteringar, både vad gäller tid och resurser, är därför nödvändiga.

Anf. 91 EVA LINDH (S):

Fru talman! Sverige behöver satsningar på välfärden som skapar ett mer sammanhållet och jämlikt samhälle. Alla kommuner och regioner ska kunna ha en bra välfärd för alla oavsett vem man är eller var man bor – ett Sverige där hela landet ska leva.

Just nu står välfärden inför en kostnadskris, och situationen är generellt svårare bland de befolkningsmässigt minsta kommunerna och bland de kommuner som har stora så kallade socioekonomiska utmaningar. Förutsättningarna att möta denna utmaning skiljer sig alltså åt mellan kommuner och regioner. Vi måste prioritera mer jämlika förutsättningar i hela landet.

Förra året tillsattes en utredning för en ny översyn av hela det så kallade utjämningsystemet, det vill säga hur vi fördelar resurserna till välfärden till kommuner och regioner. I korthet var uppdraget som gavs i april 2022 att säkerställa att alla kommuner och regioner har likvärdiga ekonomiska förutsättningar att ge sina invånare en välfärd med hög kvalitet. Det är en mycket viktig och avgörande utredning. Uppdraget är mycket omfattande. Det gäller själva utredningen, men uppdraget omfattar och berör också väldigt många människor.

Den 20 april 2023 fattade regeringen beslut om tilläggsdirektiv till utredningen. Förutom de ursprungliga direktiven får utredningen nu också i uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner, inklusive åtgärder för att minska risken för negativa bieffekter av inkomstutjämnningen på tillväxten. En mycket omfattande utredning har alltså fått två nya ganska omfattande frågor. Men utredningstiden ligger fast, och inga ytterligare resurser till utredningen har beslutats.

Redan i inledningen av arbetet talade vi i kommittén om att det var en kort tid för utredningen. De analyser som har gjorts hittills i utredningen visar också att det är relativt stora förändringar som är nödvändiga för att säkerställa att systemet skapar likvärdiga förutsättningar.

Nu har kommittén i dess helhet, oberoende av partitillhörighet, också begärt längre tid och utökade resurser. Den förra utjämningskommittén, som tillsattes 2008, hade 32 månader till sitt förfogande jämfört med denna utredning som har 24 månader till sitt förfogande. Denna utredning är dessutom mycket mer omfattande, och den inbegriper fler områden än den förra.

Vi skriver tillsammans i kommittén: Det vore olyckligt om kommittén måste prioritera vilka frågor som får tillräckligt utrymme och vilka som måste prioriteras ned.

Detta är anledningen till att jag återigen ställer frågan till civilminister Erik Slottner: Varför kan civilministern inte verka för mer resurser till utredningen och en förlängning av utredningstiden, så att vi får en väl utförd utredning som kan ge svar på de frågor som vi behöver ha svar på?

Anf. 92 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar Eva Lindh för en väldigt viktig interpellation.

Fru talman! Statsministern med flera statsråd pratar om paradigmskiften i Sverige. Det ser vi ännu inte så mycket av här i riksdagen då det inte levereras så många förslag hit och voringstiderna ställs in. Men en orsak till detta är att mycket i Tidööverenskommelserna ska utredas. Det var inte minst statsministern mycket tydlig med i regeringsförklaringen där han sa: ”Regeringen kommer därför att stärka Regeringskansliets samlade reformförmåga. Bland annat kommer det under samordningskansliet i Statsrådsberedningen att inrättas en funktion med erfarna och meriterade utredare som tar sig an målinriktade utredningsuppdrag. Målet är att korta utredningstiden, till och med halvera den, med bibehållna krav på hög juridisk precision.”

Allt väl så långt. Men när vi tittar på detta handlar det faktiskt också om att stärka Sverigedemokraternas inflytande i Regeringskansliet. Det handlar om att det stora partiet i Tidösamarbetet ska få tillräckligt mycket inflytande på utredningarna. Det hämmar tyvärr kanske sådana här utred-

ningar som är så viktiga och som har varit grunden i den svenska modellen – trovärdigheten för utjämningsystemet. Vi har i grunden varit överens om att det är väldigt viktigt. Det tycker vi borde prioriteras. Det förtjänar att prioriteras.

Trots att utredningstiden var längre förra gången landade man i en välfärdsmiljard, tillväxtmiljard, till de mest välbeställda kommunerna. Det är klart att vi skulle behöva ändra på det. Det borde gå att ta fram förslag för att förstärka och ge denna utredning rimliga förutsättningar.

Anf. 93 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Först och främst vet ledamoten Eva Lindh att jag inte kan gå runt offentligt och verka för någonting eller tycka till om någon utredning bör tillsättas eller om någon utredning bör få förlängd utredningstid. Eva Lindh vet faktiskt inte vad jag har verkat för i interna rum. Jag tycker därför att frågeställningen i sig är lite konstig, varför jag inte har verkat för detta. Ledamoten vet ju inte om jag har verkat för detta eller inte. Det är inte jag ensam som bestämmer vilka utredningar som ska tillsättas eller vilken utredningstid som varje utredning ska ha, utan detta är en prioriteringsfråga.

Alla de utredningar som denna regering och enskilda statsråd vill tillsätta blir inte tillsatta eftersom det är en prioriteringsfråga. Det finns inte så mycket resurser ekonomiskt men inte heller rent personellt och kompetensmässigt att tillsätta alla de utredningar som vi skulle vilja tillsätta. Det är väldigt många utredningar som den här regeringen vill tillsätta efter åtta år med olika socialdemokratiskt och miljöpartistiskt styrda regeringar. Det finns många områden inom vilka vi i denna regering tycker att vi har tappat fart och där vi nu vill tillsätta nya utredningar. Så det är klart att det är en prioriteringsfråga. Och en förlängning av en befintlig utredning tränger undan andra utredningar, och det är en sammanvägd bedömning som vi gör. Och det är långt ifrån alltid så att krav eller önskemål om förlängning av utredningar tillgodoses. Det görs bedömningar i varje enskilt fall.

Som har påpekats är detta en lång utredning. Den parlamentariska kommitté som ska se över det kommunalekonomiska utjämningsystemet har längre tid på sig än de flesta utredningar. Det är möjligt att den har något kortare tid på sig än andra tidigare utredningar i samma ämne, men den har ändå två år på sig. Regeringen gör bedömningen att tidsramen bör räcka för att utredningen ska kunna återkomma med ett betänkande utifrån grunduppdraget och de två tilläggsdirektiv vi har gett.

Jag menar också att vi måste kunna jobba snabbare. Vi kan inte ha utredningar som bara pågår år efter år över flera mandatperioder, utan vi måste kunna jobba och komma fram till resultat snabbare.

Sedan kan jag inte låta bli att ta upp en annan interpellationsdebatt med Eva Lindh som berörde detta ämne. Debatten handlade om att tilläggsdirektivet inte betydde någonting; det var så litet, och det vi gav ett tilläggsdirektiv om fanns redan med i ursprungsdirektiven. Det skulle alltså inte tillföra utredningen något nytt utan stökade bara till det och lade till någonting som man redan jobbade med. Enligt det resonemanget skulle tilläggsdirektiven alltså absolut inte påverka utredningen – men nu plötsligt innebär de så mycket att vi måste förlänga tidsfristen med flera månader. Jag tycker möjligtvis att det är något motsägelsefullt.

Prot. 2023/24:24

27 oktober

Svar på

interpellationer

Anf. 94 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag måste säga att det är lite småaktigt av civilministern att märka ord på det sättet.

Det är klart att jag hade kunnat ställa en fråga i interpellationen om huruvida han hade fattat ett beslut, men det vet jag ju att regeringen inte har gjort. Jag försökte vara lite vänlig och fråga varför man inte har verkat för detta – av det skälet att jag på allvar ber civilministern att arbeta för att vi ska få längre tid på oss. Och om det nu är så problematiskt att ge oss längre tid, varför inte utöka resurserna? Vi vet att vi inte kommer att hinna utreda allt det vi skulle behöva utreda för att få ett bra underlag inför att beslut ska fattas.

Jag tycker alltså att det är lite småaktigt, men jag tänker att jag kan ställa om frågan. Kommer regeringen att fatta beslut om att utöka resurserna eller utöka tiden för utredningen? Jag vill ha ett ja eller nej som svar.

Sedan måste antingen jag ha varit väldigt otydlig eller civilministern ha ordentligt misstolkat en tidigare interpellationsdebatt vi haft. Jag frågade då vad innebörden var av de tilläggsdirektiv som regeringen hade fattat beslut om. Jag påstod inte att de redan fanns i utredningsdirektiven, utan frågan handlade just om att exempelvis detta med att dra ned möjligheterna att höja skatten faktiskt *inte* var med. Jag argumenterade för att jag tycker att vi måste ta ansvar för att Sverige har ett kommunalt och regionalt självstyre och fatta beslut utifrån det.

Sekretariatet och vi i kommittén har gjort bedömningen att ett införande 2026 vore möjligt även om man förlängde utredningstiden bara lite grann, det vill säga med några månader. Det skulle ge utredningen väldigt mycket större möjligheter att verkligen granska och komma med bra underlag inför att nya beslut ska fattas. Jag vet inte vad det är med tanken på en förlängning som oroar så mycket – eller om det bara handlar om att man faktiskt inte är intresserad av att få en ordentlig utredning gällande utjämningsystemet.

Vi är ju överens i kommittén om att vi inte kommer att hinna inom den tidsfrist vi har. Min fråga till civilministern är därför: Om civilministern nu inte litar på socialdemokratiska riksdagsledamöter, litar han ändå inte på sina egna partiföreträdare i utredningen – eller på de samarbetspartier som sitter i utredningen? De har ju också ställt sig bakom skrivelsen med en önskan om förlängd tid och mer resurser.

Jag frågar igen: Får vi ett beslut om en förlängd tidsfrist, det vill säga mer tid, eller utökade resurser? Behovet finns nämligen. Jag vill gärna ha ett ja eller nej som svar.

Anf. 95 ISAK FROM (S):

Fru talman! Som framgår av statsrådets svar handlar detta om prioriteringar. Det är väldigt tydligt att man i Regeringskansliet prioriterar utredningar som är tydligt kopplade till Tidöavtalet.

Jag tror också att Erik Slottner är ärlig när han säger att vi inte vet vad han har verkat för. Jag tror till och med att Erik Slottner har goda avsikter och gärna skulle vilja ge utredningen rättvisa förutsättningar – men att han inte får, därför att det är andra partier i regeringsunderlaget som bestämmer vad pengarna faktiskt ska användas till.

Anf. 96 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag är väl medveten om att Socialdemokraterna ofta försöker ge sken av att vissa partier bestämmer över andra partier. Detta är en trepartikoalition, och vi är överens. Vi har ett kollektivt beslutsfattande. Vi är inte alltid överens i alla frågor initialt, men efter förhandlingar är vi överens.

Man får väl också säga att regeringen under sitt första år har presterat väldigt mycket och haft ett högt reformtempo med de förslag och det arbete vi har gjort. Jag är alltså väldigt nöjd med vårt första år. Vi har hållit ihop på ett mycket bra sätt och även levererat på det vi gick till val på. Det är dessutom tre år kvar på mandatperioden, så mycket mer kommer att komma.

På Eva Lindhs konkreta fråga går det inte att svara ja eller nej i dag, för jag har inga sådana konkreta besked att ge. Svar på frågan om de exakta tiderna kommer när jag kan ge ett svar. Vi håller nu på att jobba med utredningar som ska komma, och det kommer att komma ett besked även vad gäller tiden för just den utredning vi pratar om i dag.

Det är dock självklart att detta, precis som i princip varenda annan fråga, är en prioriteringsfråga. Vi i regeringen – vi ministrar – vill utreda mycket. Vi vill åstadkomma mycket, och vi är en otålig regering. Vi har Tidöavtalet som naturligtvis sätter ramarna för vårt regeringsarbete, och de reformer vi vill genomdriva och prioritera är självklart sådana som finns i Tidöavtalet. Det var nämligen det som låg högst upp på våra agendor när vi mötte väljarna i valet.

Detta är alltså inget konstigt, utan jag är öppen med att det som finns i Tidöavtalet är viktiga prioriteringar för regeringen. Avtalet är också avgörande för att regeringen ska kunna styra landet med hjälp av ett parlamentariskt samarbete med Sverigedemokraterna. Det är inga konstigheter alls i det. Det är också därför vi har en så tung slagsida för utredningar inom exempelvis rättspolitik, sjukvårdspolitik och mycket annat som finns i Tidöavtalet. Det är inget konstigt med det.

Tiden räcker väldigt sällan till; det är ju vanligt att man vill ha mer tid och mer resurser. Om man redan i det initiala skedet i utredningens arbete säger att man nog kommer att behöva mer tid kan jag dock tycka att siktet nog också blir inställt på det. Man ställer sig på något sätt in på att man kanske kommer att få mer tid. Vi kan inte ge mer tid till alla utredningar som önskar mer tid, för det skulle tränga undan andra viktiga utredningar som regeringen vill göra.

Kommittén har dessutom fått ett tvåårigt uppdrag, vilket är längre än vad de allra flesta utredningar får. Det har man fått på grund av att det är ett omfattande uppdrag. Regeringen gör bedömningen att dessa två år bör räcka för att man ska kunna komma med ett slutbetänkande som svarar upp mot de direktiv som getts.

Anf. 97 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill rikta två vädjanden till civilministern, och jag hoppas att civilministern lyssnar.

Först och främst: Det är faktiskt inte så att vi redan från början lade ned någon kraft på eller förväntade oss att få mer tid. Jag vill inte att civilministern feltolkar detta.

Vi såg initialt, i början av utredningen, att det skulle bli tufft. Det var ett högt tempo och mycket som skulle utredas. Vi har också sett att det finns mycket som behöver förändras, och när förändringar ska göras krävs goda underlag för att beslut ska fattas på riktiga och goda grunder. Man behöver också verkligen hinna titta på frågan. Vi har en utredningskultur i Sverige just för att man ska ha goda förutsättningar och bra underlag för att fatta beslut. Hela kommittén för utredningen säger att man nu kanske måste börja prioritera. Det vore olyckligt om man inte hann titta på alla avgörande frågor.

Jag vädjar också om att vi ska få mer resurser och mer tid, så att det verkligen blir en bra utredning. Jag vill åter påminna om vad det här handlar om. Det handlar om att kunna fördela resurser till kommuner och regioner på ett rättvist sätt, så att alla kommuner och regioner från norr till söder får likvärdiga förutsättningar för en bra välfärd. Därför är den här utredningen oerhört viktig för att kunna fatta ett bra beslut. Återigen vädjar jag till civilministern och regeringen att fatta beslut som gör att vi får rättvisa förutsättningar för den här utredningen.

Anf. 98 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag instämmer i Eva Lindhs uppfattning att det är en viktig utredning. Det är inte någon utredning som den här regeringen har lagt ned eller kortat utredningstiden för. Vi har till och med gett ett par tilläggsdirektiv just för att stärka betydelsen av utredningen. Det finns ingen oenighet där.

Vädjan om att det önskas mer tid är härmed mottagen. Jag har också sett skrivelsen där detta önskemål uttrycks. Jag är fullt medveten om det.

Jag tror inte att vi kommer så mycket längre i denna debatt, utan det är samma argument. Det är en prioriteringsfråga. Vi kan inte bifalla alla önskemål om mer tid till utredningar.

Statsministern har aviserat ett annat sätt att jobba med utredningar, med ett nytt särskilt kansli för att få igång snabbare utredningar, så att regeringens inriktning ska kunna bli verklighet snabbare. Långa utredningsprocesser är ofta en anledning till att implementeringen av politik tar längre tid än vad vi som regering önskar men också längre tid än vad väljarna och medborgarna förväntar sig. Detta riskerar i sin tur att spä på politikerförakt, vilket jag tycker är allvarligt för demokratin inte minst. Därför tror jag att vi behöver hitta metoder för att kunna jobba på snabbare med våra utredningar. Det är den här regeringens inriktning och önskemål.

Därmed tackar jag för denna debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:83 om nya statliga gröna garantier

Anf. 99 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Isak From har frågat om finansministern övervägt att även aktörer med kostnadseffekter som uppkommer för samhällsbygget i den

gröna industriella omställningens spår ska ges möjligheter till direkta statliga stöd, nya gröna krediter eller andra statliga garantier.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Industrin spelar en central roll för Sveriges ekonomi och bidrar med såväl exportintäkter och arbetstillfällena som hållbara lösningar för klimatomställningen vilka nyttjas globalt. Att främja industrins omställning är därför en viktig fråga för regeringen. Sverige ska föra en ambitiös och effektiv klimatpolitik för att nå klimatmålen, och det svenska näringslivet ska ges förutsättningar att vara ledande i den gröna omställningen.

I budgetpropositionen för 2024 föreslår regeringen att Riksgäldens kreditgarantiprogram för gröna investeringar förlängs. Genom att bidra till att möjliggöra långsiktiga investeringar har garantiprogrammet en viktig roll för utvecklingen av hållbar storskalig industriteknik, exempelvis inom energisektorn.

De stora företagsetableringar och företagsexpansioner som nu sker i landet ställer stora krav på samhället i de kommuner och regioner som berörs. Den samhällsomvandling som sker i norra Sverige till följd av de industrisatsningar som nu pågår skapar utmaningar inom många områden där bland annat elproduktion, infrastruktur, bostäder, utbildningsmöjligheter och kompetensflyttning snabbt måste komma på plats. Utmaningarna innebär komplexa frågeställningar som kan medföra risktaganden för berörda aktörer. De kommuner som påverkas av nyindustrialiseringen behöver växa mycket på kort tid, då efterfrågan på kompetens och arbetskraft inte bedöms kunna tillgodose av personer som i dag bor i de båda länen. En bokstavsutredare fick i juni 2023 i uppdrag att främja koordinering av statliga insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2024.

Regeringen avser också att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Strategin ska innefatta insatser inom strategiska områden samt samverka mellan staten, näringslivet och berörda kommuner och regioner. Samhällsomvandlingen och nyindustrialiseringen behöver gå i takt.

Regeringen kommer att bevaka behovet av ytterligare insatser för att möjliggöra industrins omställning.

Anf. 100 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar Niklas Wykman för svaret, som jag i grund och botten tycker är bra. Jag tycker att det är särskilt glädjande att även den här regeringen och Moderaterna nu tycker att industrin spelar en central roll för Sverige och dess ekonomi. Den är inte alls försvunnen, utan den är på kraftig tillväxt. Det är väldigt bra att regeringen fortsätter med det uppdrag som gavs till Peter Larsson och även har gett honom i uppdrag att som bokstavsutredare fortsätta utreda koordineringen av de statliga insatserna för samhällsomvandlingen i Norrbotten och Västerbotten.

Jag kan även glädja mig åt att Moderaterna hade stämma i Umeå och att statsminister Ulf Kristersson såg att det som händer i norra Sverige till skillnad från många andra delar av Sverige är positiva bekymmer. Men det krävs också att det faktiskt händer.

Jag ställde den här interpellationen till finansministern, i mycket därför att olika moderater i valrörelsen var i norra Sverige och lovade olika former av stödpaket, lån eller andra insatser. Nu kommer det till att detta ska

realiseras. Det som har hänt sedan dess är ju att Sverige har gått in i en lågkonjunktur. Det aviserades en kraftig ökning av bostadsbyggandet, inte minst i Skellefteå och övriga delar av norra Sverige. Men nu har det bromsat upp, till stor del på grund av att bostadssektorn som helhet har kraschat i landet. Likviditeten i bostadsbolagen och byggbolagen är så dålig att man inte törs ta sig an de projekt som nu finns.

Northvolt var ute för någon vecka sedan och vädjade stort till samhället och regeringen om det viktiga bostadsbyggandet, som är centralt. Hur blir det utan bostäder för dem som nu anställs på Northvolt? Northvolt anställer någonstans mellan 100 och 150 personer varje vecka. Vad ska de ges för liv? Vilka förutsättningar ska det vara? Vilken blir bilden av Sverige om alla som ska jobba i de nya gröna industrierna får bo i bostadsbaracker och det blir fly-in/fly-out? Det blir ingen bra signal till övriga landet, övriga kommuner och övriga industrisatsningar – man tittar på norra Sverige som ett skyltfönster.

Mycket av det som har aviserats, till exempel i Trafikverkets arbete med utbyggnaden av infrastrukturen i norra Sverige, har skjutits på framtiden och ligger fortfarande kvar. De nödvändiga investeringarna i järnvägen i norra Sverige ser vi inte mycket av. Moderaterna var ute i valrörelsen och gav ett lånelöfte till Inlandsbanan AB för att man skulle kunna rusta upp Inlandsbanan. Man skulle på så sätt kunna skapa en transportnod i norra Sverige, inte minst för vidare transporter till Göteborgs hamn. Denna och andra satsningar är viktiga. Vi måste inte minst få fart på bostadsbyggandet.

Anf. 101 EVA LINDH (S):

Fru talman! Tack så mycket till Isak From som har ställt en viktig fråga i sin interpellation, och tack också för svaret från finansmarknadsministern!

Sverige ligger långt fram i klimatomställningen just tack vare stora gröna investeringar och en tydlig politisk viljeinriktning. Vårt land ska ta sin del av ansvaret för att få ned utsläppen men också för att visa omvärlden hur en snabbare klimatomställning skapar jobb och exportmöjligheter.

Den svenska industrin spelar en nyckelroll i vårt samhällsbygge och kommer också att göra det för att vi ska klara klimatomställningen. För att möjliggöra framväxten av en ny industri behöver vi också skapa så goda förutsättningar för det som möjligt.

Vi gjorde vad vi kunde i regeringsställning. Jag hoppas att den nya regeringen gör vad den kan för att driva på för stora investeringar för att ställa om industrin. Det handlar om industrikliv men också andra viktiga insatser.

Just nu märks tydligast den gröna industriella revolutionen i norra Sverige i kommuner som Skellefteå, Boden och Luleå. Här finns grön el, stora landområden och möjligheter för grön omställning. Men det finns också andra kommuner som vill och också tittar på hur det ser ut och hur det går upp i norra Sverige.

Kommer det att vara så att man kommer att våga att ta klivet och gå in i den här typen av satsningar? Initialt, precis som Isak From talade om, kräver det en hel del insatser från kommunen för att göra det möjligt. Men om kommunerna vågar ger det goda effekter tillbaka till hela vårt land med

nya jobb, ny grön omställning och förutsättningar för tillväxt för hela landet.

När man sneglar på detta handlar det om förutsättningar. Precis som min kollega Isak From var inne på gäller det att kunna skapa det. Men det handlar också om ett samhällsbygge för att klara vad det innebär för de delar av landet som det handlar om. Några av kommunerna är Ludvika och Mariestad som nu kikar på om de ska klara av att ta det här steget.

Vi undrar: Finns det också tankar om hur man klarar av hela delen att låta den gröna omställningen och den nya industriella revolutionen ta plats? Det kommer att kosta. Jag är tacksam för besked.

Anf. 102 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka Isak From för debatten och också för det beröm och den gemensamma beslutsamhet som för allt i världen också finns om att hantera många av de problem som Sverige har.

Jag fäste mig särskilt vid en sak. Jag vet inte om det är en särskild typ norrländsk optimism. Jag tyckte att positiva bekymmer var ett roligt uttryck och ett bra sätt att fånga en hel del av utmaningarna. Onekligen finns det en hel del utmaningar att ta tag i för att klara omställningen.

Fru talman! Interpellanten pekar här på en av de sakerna. Mycket kapital kan behöva att anförskaffas och förändringar göras och omsättas i bostäder och säkert också förskolor, skolor och mycket annat på kort tid. Det är klart att det skapar ett antal påfrestningar och bekymmer.

Det kan givetvis också hända att det är en ny typ av utmaning. I grunden är det, precis som interpellanten beskriver det, ett positivt bekymmer. En del kommuner har kanske mer varit vana vid att hantera en relativt konstant befolkning, eller har i vissa fall till och med haft en krympande befolkning. De kan få helt nya utmaningar.

I grund och botten är det väldigt bra. Som boende i en inflyttningskommun vet jag på nära håll vilken typ av utmaningar det givetvis skapar. Jag har själv flyttat från Kalmar till Solna. Det är en av de kommuner som har behövt expandera väldigt mycket. Man har haft nya företag och nya bostäder. Det ställer krav på ny infrastruktur, nya förskolor och nya skolor.

Det skapar givetvis, precis som interpellanten pekar på, en rad olika utmaningar. Det i sin tur går in i många olika delar av det svenska samhället. Det handlar om utjämningsystem, finansieringsmöjligheter, Kommuninvest för möjlighet för en kommun att ta upp lån och så vidare. Här finns en rad olika saker som givetvis samverkar kring både de problem och de möjligheter som finns.

En sak är till exempel Kommuninvest. Det är en struktur vi har i Sverige för att kommuner ska kunna finansiera investeringar. Det har nu stora problem på grund av den bankskatt som infördes av en tidigare regering där man just nu till exempel är hårt pressad i sin affärsmodell. Det är ett bekymmer som finns på detta område.

Det är en lång rad problem som understryks här. Det är infrastruktur, bostäder och mycket annat som kräver investeringar. I grunden handlar det om det givetvis goda affärsidéer och goda möjligheter att driva företag och skapa jobb. I det finns det givetvis en finansieringskraft.

Men det kan också finnas en överbrygnadsproblematik där man har väldigt mycket kostnader här och nu och kanske intäkter sedan, som interpellanten pekar på. Jag är därför glad att interpellanten tar upp att reger-

Prot. 2023/24:24
27 oktober

Svar på
interpellationer

ingen har tillsatt en utredning. Det finns också ett arbete som har pågått sedan tidigare som bland annat närmar sig den här typen av frågeställningar.

I grund och botten är det alltid komplext. Vi hörde tidigare i debatten hur man i lugn och ro behöver se igenom olika typer av frågor och utmaningar. Alla vet om att det ligger till på det sättet. I grunden verkar det därför inte finnas någon avgörande åsiktsskillnad som jag kan utläsa.

Vi ska i lugn och ro, metodiskt, men också så skyndsamt som möjligt titta på olika typer av lösningar för att den gröna omställningen ska kunna gå så snabbt och effektivt som möjligt.

Den ska givetvis vara till gagn för Västerbotten och Norrbotten men också ytterst, som har lyfts fram här i debatten, för hela Sverige och hela samhället. Den ska också vara till gagn, även om det låter lite högtravande, för hela världen. Det handlar om att möta ett globalt gemensamt problem.

Anf. 103 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Niklas Wykman, för svaret!

Det florerar lite olika siffror. Kommunerna i norra Sverige bedömer att lånebelastningen på kommunerna och investeringsbehovet för kommunerna – framför allt Skellefteå, Luleå, Boden, Gällivare och Kiruna – ligger på drygt 600 miljarder.

Det är klar att investeringar i form av nya arbetstillfällen och nya medborgare kommer i ett senare skede när skatteintäkterna kan öka för att befolkningen ökar och välståndet i kommunen har blivit bättre. Därför är det så viktigt att det kan genomföras på rätt sätt.

Jag beklagar att den S-ledda regeringen inte hann genomföra det tillväxtpaket med gröna krediter till kommunerna som vi jobbade väldigt hårt med. Vi lägger nu fram förslaget i våra motioner. Vi vill se en särskild satsning på tillväxtkommunerna som jobbar med klimatomställningen.

Samtidigt har bostadsbyggandet fullständigt havererat. Här går det en bred skiljelinje genom Sverige. Vi har en ökande arbetslöshet och ett totalstopp i södra Sverige. Vi borde kunna matcha det bättre, och regeringen kan också göra insatser.

Men vi ser inte det i budgetpropositionen. Där väljer regeringsunderlaget att satsa på rot för att fler bänkskivor och kök ska bytas när vi behöver bygga fler bostäder.

Vi behöver också säkerställa kompetensförsörjningen med nationella intag på yrkesvux så att alla de som har blivit arbetslösa i en annan del av landet kan ta de jobb som faktiskt nu finns. Vi behöver inte ha arbetslösa.

Det här behöver vi göra. Det är en viktig del i framtiden. Men precis som Eva Lindh lyfte fram är det andra kommuner i resten av landet, kanske också i resten av Europa, som tittar på hur det egentligen går. Var kommer de kommande investeringarna att göras? Det är klart att man som det parti som innehar statsministerposten har en ganska stor möjlighet att göra skillnad här.

Jag har följt Peter Larsson i hans uppdrag och jobb, och jag vet att han kontinuerligt rapporterar. Men för att det här ska bli trovärdigt behöver vi komma ifrån barackboendet. Då behöver man för de nya arbetstillfällen som nu kommer till och för dem som ska jobba i de nya gröna industrierna ha riktiga bostäder så att de kan etablera sig på orten och bidra till en grön framtid.

Anf. 104 EVA LINDH (S):

Fru talman! Låt mig börja med att göra ett konstaterande. Ibland finns det en misstro när det gäller att vi faktiskt gör den gröna omställningen av flera skäl. Det ena skälet är naturligtvis att förändra och ta sig an det klimathot som vi har framför oss. Det andra skälet är att den gröna revolutionen skapar tusentals nya jobb till Sverige. Jag vill bara säga detta.

För kommuner och regioner som tidigare har kämpat med utflyttning och minskade ekonomiska resurser innebär detta något väldigt positivt: hopp och framtidstro. Men det handlar just om att man samtidigt ska se de särskilda utmaningarna. Vi vill framför allt se hoppet och framtidstron, men vi får inte blunda för att detta också innebär stora kostnader.

För att kunna stödja en grön omställning, som är bra både för att ta sig an klimathotet och för att utveckla och stärka arbetsmarknaden i Sverige och ge tillväxt, behöver vi i staten, i Sveriges riksdag och regering, tillsammans hela tiden se till hur vi kan stödja denna utveckling så att den fortsätter framåt.

Det är därför jag tycker att det är så viktigt att vi har den här debatten i dag. Så kan vi lyfta upp vad som behöver göras och se till att vi får satsningar både på gröna krediter och på det som har möjliggjort den gröna industriella revolutionen. Men det handlar också om att hjälpa de kommuner som vågar ta steget och se till att de får det stöd som de behöver.

Anf. 105 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag försöker bidra till en spänstig debatt, men det blir inte riktigt så alla gånger eftersom åsiktsskillnaderna kanske inte är så stora i grund och botten.

Det är bra att det finns en stor gemensam uppslutning kring att Sverige ska vara ledande, inte bara när det kommer till ambitioner utan också när det kommer till förverkligande och produktion av det som är ett klimatsmart samhälle.

Det är bra att det finns en så bred samsyn som möjligt om betydelsen av forskning, betydelsen av utveckling och betydelsen av innovation och nya företag. På det här området kan man till exempel konstatera att vi nu lägger om och tillför resurser för civilingenjörsutbildning. Det är klart att det är viktigt att det finns bostäder, men i grund och botten måste det också till en ingenjör eller någon annan yrkeskunnig kvinna eller man som vill flytta dit och göra jobbet.

På område efter område ser man att det finns en bred uppslutning för att vi i Sverige ska vara ledande för den gröna omställningen. Våra norra landsändar har fått en del unika förutsättningar när det gäller detta. En del har man av naturlig kraft i termer av skog, vattenkraft och mineraler. En del har man av lite sämre orsaker, baserat på att det kanske har varit brist på elproduktion i södra Sverige – något som vi avser att åtgärda.

På det hela taget har Sverige givetvis fantastiska möjligheter. Vi lever i en minst sagt problemtyngd tid, både i vårt eget land och än mer så när man blickar ut över vad som händer i många delar av världen. Därför tycker jag att det är bra att interpellanten lyfter en fråga som ingjuter ett framtidshopp och en framtidstro på att saker och ting faktiskt inte bara kan utan också – om vi sköter oss rimligt väl – kommer att bli bättre.

Det är klart att man kan se fram emot en morgondag då Sverige är ledande inom en rad olika gröna industrier, och då inte bara på skrivbords-

stadiet och planeringsstadiet utan så att vi är långt fram på riktigt. Då är det våra produkter, våra råvaror, våra material, vårt kunnande, vår it-kompetens, vår matematiska förmåga, vår programmeringsförmåga och så vidare som är med inte bara här i landet utan runt om i hela världen och gör detta.

Jag kan återigen bara understryka att jag är glad över att oppositionen, här i termer av Socialdemokraterna, har ett instämmande kring den arbetsmetodologi som vi har. Vi har tillsatt en bokstavsutredning kring detta, som man kan säga i grunden är en fortsättning på ett tidigare uppdrag i annan form, för att fortsätta att se över hur detta i praktiken ska gå till.

Låt mig understryka, fru talman, att det, precis som interpellanten säger, är stora samhällsförändringar som krävs om vi ska klara av detta. Det är i grunden någonting positivt, men det är klart att det också i viss mån är en påfrestning. Det är en påfrestning på finansieringsmöjligheterna, som är temat för interpellationen.

För de boende i en kommun som har expanderat mycket över lång tid innebär det också påfrestningar på alla möjliga plan när många människor plötsligt ska flytta in. Det handlar om vägbyggen och trafikproblem som tidigare inte har funnits där. Det handlar om skolor som kanske har haft ett konstant eller ibland sviktande elevunderlag som ska få fler elever. Det handlar om nya typer av utmaningar för förskola och mycket annat i den kommunala servicen.

Det här handlar givetvis inte bara om garantier, och det är dit jag egentligen vill komma. Det är klart att det kan finnas ett behov av garantier, och det prövas olika varianter och förutsättningar i de former som vi redan har nämnt för detta. Jag hörde av interpellanten att den förra regeringen hade övervägt sådana saker men inte kommit i land med det. Men det är mycket som ska till samtidigt. Garantier kan vara ett verktyg; det ska inte uteslutas. Men det är långt ifrån helheten i detta; det är mycket som behöver komma till här på en och samma gång.

Anf. 106 ISAK FROM (S):

Fru talman och finansmarknadsministern! Det är bra att vi är överens om de stora dragen. Jag och vi socialdemokrater välkomnar att Moderaterna nu har en positiv berättelse om industrin.

För att det här ska vara möjligt och för att fler kommuner ska vilja vara med tittar man på vad som händer i norra Sverige. När det gäller det som händer i Mariestad kanske det mer handlar om huruvida man får den el som man behöver och de anslutningar som krävs. Det är lite andra delar.

Det vi ser i norra Sverige är att det finns en tröghet. Det är inte helt säkert att man vill flytta från Mälardalsregionen till norra Sverige trots att man är arbetslös. Däremot finns det en positiv bild av norra Sverige i många av de centrala EU-länderna. Många valde under pandemin att flytta till Sverige, för man såg en form av en ny livsstil. Men då krävs det att man ska kunna bo på något annat sätt än i en barack, och då krävs det också att vi har en politik som möjliggör en garanti där vi behöver ta extra steg. Det saknar jag tyvärr från regeringen.

I grund och botten ser jag ändå detta som något positivt. Jag skrev interpellationen och ville ha debatten för att det är många aktörer som lyssnar och som kontaktar regeringen, om inte dagligen så i alla fall veckovis, och trycker på. Jag tycker att också riksdagen behöver avisera tydligt att vi ser

det som händer. Vi behöver vara med, och den gröna omställningen ska ske här och nu. Då behöver vi tillsammans göra vad som krävs.

Prot. 2023/24:24
27 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 107 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag vill tacka Isak From för denna interpellation i en viktig fråga. Jag är glad för den breda samsyn som finns kring detta. För dem som tittar på debatten, vilka Isak From hänvisade till, är det också viktigt att känna till att det för detta finns en ordnad process med utredningar – det är på det sättet vi arbetar i Sverige – för att se över de åtgärder som behöver komma på plats för den gröna omställningen. Det är viktigt – givetvis inte bara i de norra länen, även om utredningen specifikt tittar på det, utan i hela landet – att vi har ett effektivt klimatarbete som gör att vi kan möta framtiden på ett så bra sätt som möjligt.

Isak From nämnde att folk kan behöva flytta hit från Europa. Nu vet jag inte hur många som tittar på svenska interpellationsdebatter i dessa länder, men om någon gör det kan man konstatera att många av inte bara Sveriges utan också världens vackraste platser finns i vår norra landsände, i Västerbotten och Norrbotten. Det finns alltså goda och starka skäl för den som vill att flytta dit, varav den gröna omställningen och den industriella optimismen givetvis väger tungt i vågskålen.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att krediter och olika typer av stöd givetvis kan vara ett inslag som hjälper till. I grund och botten behövs dock att vi har goda villkor för företagande, bra infrastruktur, bra bostadspolitik och en elproduktion i hela landet och att vi inte har tungrodda och långsamma tillståndprocesser. Det behövs generellt en bra och effektiv näringslivspolitik. Det räcker inte bara med olika typer av stöd och subventioner.

Någon uttryckte det som att alla dessa tillståndprocesser och sådant skulle kunna beskrivas som en våt filt. Jag upplever det mer som en ocentrifugerad maskin vittvätt över verksamheten. Det är alltså klart att vi har mycket att jobba på brett. Men vi ska göra det – för Sveriges skull, för jobbets skull och för miljöns skull.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:80 om utvisning av terroristympatisörer

Anf. 108 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag avser att verka för att utredningen kring bristande vandel ska inkludera hyllning av eller annat stöd för terror samt vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att utländska medborgare som stöder terrorism ska utvisas.

Som bakgrund till frågeställningarna tar Tobias Andersson upp hur terroristattacker mot Israel och det urskillningslösa mordandet har hylats i demonstrationer och på sociala medier här i Sverige.

Regeringen har reservationslöst fördömt terroristorganisationen Hamas attacker mot Israel. Som migrationsminister är jag fast besluten att ihärdigt motarbeta hat och extremism.

Det är angeläget att även andra brister i levnadssättet än brottslig verksamhet ska kunna leda till avslag på ansökningar om uppehållstillstånd eller återkallelse av uppehållstillstånd. Ett större utrymme för att neka uppehållstillstånd vid mindre allvarliga brott bör också övervägas.

Enligt Tidöavtalet ska en utredning uppdras att analysera möjligheterna till utvisning av utlänningar på grund av bristande vandel. Som exempel på sådana brister anges deltagande i våldsbejakande eller extremistiska organisationer eller miljöer som hotar grundläggande svenska värden. Regeringen kommer att tillsätta en utredning som ska göra en översyn av utlänningslagen och utlänningsförordningen för att öka möjligheterna att avlägsna utlänningar på grund av brister i deras levnadssätt och för att göra det möjligt att återkalla uppehållstillstånd i fler fall än vad som sker i dag. Regeringen avser att återkomma med beslut om kommittédirektiv där utredarens uppdrag utvecklas närmare. Jag kan inte föregripa det beslutet.

Regeringen nöjer sig dock inte med detta.

Regeringen avser att i närtid återkomma till riksdagen med en proposition med förslag på vissa ändringar i regelverket om säkerhetsärenden enligt utlänningslagen. Förslagen syftar till att göra regelverket mer ändamålsenligt.

Ett nytt regelverk för kvalificerade säkerhetsärenden trädde i kraft sommaren 2022 genom lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Den nya lagen innebär bland annat utvidgade möjligheter att utvisa utlänningar som utgör kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet. Lagen omfattar utlänningar som kan antas komma att begå eller på annat sätt medverka till ett brott enligt terroristbrottslagen eller kan utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet. Lagen innebär också att fler tvångsmedel får användas, att kraven för att få tillstånd till hemliga tvångsmedel har sänkts och att straff för brott i lagen har skärpts. Utifrån det försämrade säkerhetsläget finns det dock anledning att se över vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att samhället ska kunna skydda sig mot utlänningar som utgör kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet. Regeringen planerar därför att tillsätta en utredning som bland annat ska se över dessa frågor.

Regeringen beslutade nyligen att tillsätta en utredning som ska lämna förslag på skärpta krav för svenskt medborgarskap. Det kan ta lång tid att upptäcka vissa typer av säkerhetshotande verksamhet, och i många fall är det inte genomförbart att få information från myndigheter i det tidigare hemlandet. Ett krav på längre hemvist i Sverige skulle därför förbättra myndigheternas möjligheter att få information och bedöma utlänningsens levnadssätt över tid.

Likaså har regeringen tillsatt en grundlagskommitté som ser över om rätten till medborgarskap bör ändras för att möjliggöra återkallelse av medborgarskap i vissa fall.

Anf. 109 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från ministern.

Jag lämnade in min interpellation bara ett par dagar efter Hamas omfattande terrorattacker mot Israel. Redan då hade få kunnat undslippa att se de fruktansvärda bilder och videoklipp som hade cirkulerat i sociala medier. Den initiala nyhetsrapporteringen vittnade om tortyr, våldtäkter, skändningar med mera, vilka skulle ha skett systematiskt och överlagt.

I dag vet vi än mer. Israel har också bjudit in hundratals journalister att i ett teknikfritt rum få ta del av material som verkligen vittnar om ett sadistiskt agerande från Hamasterrorister, där försvarslösa civila israeler, däribland barn, torteras och mördas framför ögonen på familjemedlemmar.

Hatet mot Israel och mot judar är så djupt förankrat hos dessa Hamas-anhängare att det till och med finns ett bandat samtal där en från Hamas mitt uppe i slakten av judar ringer till sina föräldrar och skryter om att han har lyckats mörda tio stycken med sina bara händer, något som föräldrarna i samtalet uttrycker sig positivt om.

Alldeles oavsett vad diverse Palestinavurmare gör för att legitimera och relativisera blixtattacken från Hamas går det inte att komma ifrån att den präglades av ett sällan skådat barbari och skördade över tusen israeliska liv. Antalet skadade och kidnappade uppgår till flera hundra. I sociala medier har flera dystert konstaterat att så många civila judar inte har mördats under någon dag sedan Förintelsen.

Fru talman! Mot denna fruktansvärda bakgrund vill jag tacka ministern för regeringens tydliga ställningstagande. Det kan inte ha undgått någon att regeringen har fördömt Hamas terrorattack och stått stark vid Israels sida sedan dess. Jag önskar bara att alla hade reagerat med samma bestörtning som ministern och jag, att alla som lever och verkar i Sverige hade stått upp mot terrorism, mot kidnappningar, mot sexuellt våld och mot mord.

Tyvärr ser det inte ut så. I stället har dessa fruktansvärda övergrepp firats runt om i landet. Runt om i Sverige har det firats att över tusen israeler mördats. Bilparader med palestinska flaggor, fyrverkerier, videoklipp i sociala medier, demonstrationer med mera visar hur utbrett stödet är för terror mot judar i vissa grupper som tyvärr finns i Sverige.

Fru talman! Min spontana reaktion när jag ser tusentals personer med invandrabakgrund fira att Hamas har eldat spädbarn, våldtagit kvinnor till den grad att ben har gått sönder i deras kroppar och hackat ihjäl människor är att ingen som firar sådana hemskheter hör hemma i vårt land. Jag tror verkligen inte att någon som blir lycklig över sådana övergrepp någonsin kan anpassa sig till vårt samhälle och vårt sätt att leva eller bli en del av vår värderingsgemenskap. De hör inte hemma här. De har aldrig hört hemma här och kommer aldrig att höra hemma här.

Låt oss vara tydliga med att terrorsympatisörer inte längre kan tillåtas förpesta vårt samhälle med sin närvaro.

Jag återkommer i nästa anförande med kommentarer till många av de förslag som ministern har nämnt.

Anf. 110 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag tror att de flesta av oss blev chockade när vi såg bilderna från Israel i sociala medier och på tv. En gång för alla har vi fått bevisat att Hamas, denna terroristorganisation som vissa inom Socialdemokraterna och många inom Vänstern vill ha en dialog med, består av barbarer som ger sig på kvinnor och barn. Genom sina handlingar har de också försatt befolkningen i Gaza i en mycket farlig situation och skapat en risk för ett större regionalt krig i Mellanöstern, vilket vore förödande för världsekonomin.

Trots att jag var i chock när jag såg de hemska bilderna från Israel visste jag vad tutandet och firandet i Malmö handlade om när jag hörde

det. Som en Malmöbo som ändå brottats med frågan om antisemitism importerad från Mellanöstern visste jag direkt att det var människor som firade den hemska händelsen genom att gå ut på gatorna och offentligt visa sin glädje över att judar mördas av Hamasterrorister.

Det chockade mig inte alls. Denna attityd finns bland många som invandrat från arabländerna, där man hyser ett hat mot judar. Hatet är så starkt att man även kan fira att judar mördas. Den attityden har länge funnits bland alltför många araber i Malmö. Jag tror att liknande värderingar finns i andra storstäder i Sverige bland en viss andel av den arabiska befolkningen. Kanske går inte alla ut och firar, men de ser fortfarande judarna som sina fiender.

Jag måste nog hålla med interpellanten om att det är dags att göra en markering. Det handlar bland annat om att markera att de inte ska ta hit sina krig från hemländerna. Om dessa människor hade någon form av konflikt i sina hemländer finns det ingen plats för den konflikten i Sverige.

Det handlar även om att på ett tydligt sätt markera att vi inte har någon som helst respekt för deras unkna värderingar. Det gäller även hat mot judar, kvinnor, hbtq-personer, svenskar eller kristna. Sådant hör inte hemma i Sverige. Sådant beteende må sanktioneras av staten i deras hemländer, men dessa beteenden är inte välkomna i Sverige. Människor som betar sig på ett sådant sätt är inte heller välkomna i Sverige. Det är också viktigt att betona. Ni som har dessa värderingar, som firar att människor våldtas och torteras, är inte välkomna i Sverige.

Jag är glad att det inte finns skilda meningar om detta i dag, eftersom vi inte har en socialdemokratisk regering som behöver tillfredsställa en viss andel av sina väljare. Vi har en Tidöregering som arbetar för Sveriges bästa. Det innebär att på ett eller annat sätt utvisa utlänningar som har dessa motbjudande värderingar och som går ut och firar våldet mot judarna. Det är mycket viktigt att visa handlingskraft mot dessa grupper, eftersom Sverige inte ska vara ett land som firar mord och tortyr.

Självklart känner sig judarna i Sverige inte trygga om regeringen, precis som de styrande socialdemokratiska politikerna i Malmö, visar total passivitet när folk med arabisk bakgrund firar terrorattacker mot judar. Men de grupper som hyllar våldet kommer att märka att det inte kommer att finnas någon plats för dem i Sverige när Tidöpartiernas lagstiftning implementeras.

Anf. 111 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Utvecklingen i Israel och Gaza är oerhört bekymmersam. Regeringen fördömer som sagt reservationslöst attackerna mot Israel som genomförts av terrororganisationen Hamas.

Det är sorgligt och avskyvärt att se att det på många håll i Sverige finns människor som faktiskt hyllar Hamas fruktansvärda handlingar. Att hylla och glädjas åt de hemska scener som utspelade och utspelar sig i Israel är helt oacceptabelt. Det är egentligen svårt att finna ord för det. Jag tror att många runt om i Sverige känner samma förfäran som jag, Tobias Andersson och Nima Gholam Ali Pour gör.

Den stora majoriteten av personer som har anlänt till Sverige sympatiserar inte med våldsbejakande extremism. Det finns dock, uppenbarligen, personer med sådana sympatier som har kommit till Sverige och som har bidragit till att en extremistisk miljö har vuxit fram. Det finns också exem-

pel på nyanlända som har genomgått radikaliserings efter att de har bosatt sig här.

Allmänhetens stöd och förtroende för migrationspolitiken är beroende av att utlänningar som befinner sig i Sverige följer svenska lagar och respekterar grundläggande värderingar här. Jag menar att vi under alldeles för lång tid har bortsett från vikten av detta och av att de som har kommit hit integreras fullt ut, även avseende svenska värderingar.

Fru talman! Det brådskar att gå fram med förslag som ger svenska myndigheter och domstolar helt andra förutsättningar att agera. För mig är det uppenbart att det behövs skärpta krav på hederligt levnadssätt och ökade möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd. Precis som jag har sagt tidigare är det svårt att se att den som hyllar den död som terrorn sprider har en plats i det svenska samhället.

Därutöver är regeringen, som jag redan har varit inne på, på gång med ändringar i regelverket om säkerhetsärenden enligt utlänningslagen. Vi skärper kraven för svenskt medborgarskap, och vi ser över möjligheten att i vissa fall återkalla svenskt medborgarskap.

Återvandring ser vi också över. Vi presenterade i går direktiv till en sådan utredning. Även lagstiftningen som tar sikte på mer allvarliga säkerhetsshot kommer att ses över, bara för att nämna något.

Med detta sagt vill jag också betona att det bland dem som invandrat till Sverige finns väldigt många skötsamma och integrerade individer som ska få alla möjligheter här. Tyvärr hamnar de av naturliga skäl i skuggan av dem som inte sköter sig och av politiska debatter som är fokuserade på problemen och hur de ska lösas.

Det är ett stort problem att så många människor i dag motsätter sig våra grundläggande demokratiska värderingar och till och med aktivt agerar för att på ett eller annat sätt destabilisera vårt land och skapa otrygghet. Jag tycker att de borde välja att bo i ett annat land än Sverige.

Anf. 112 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaren, ministern!

Det är mycket som är på gång. Jag vet att ministern arbetar hårt med dessa viktiga frågor tillsammans med mina och Nimas kollegor, inte minst i utskottet som hanterar de här frågorna.

Jag vill lyfta upp lite av det som ministern lyft fram och som definitivt hade fått verklig effekt på dem som vi har problematiserat i denna interpellationsdebatt: de som medvetet går ut och firar morderna på och tortyren av civila israeler.

Jag ser fram emot att ta del av propositionen med förslag på vissa ändringar i regelverket om säkerhetsärenden enligt utlänningslagen, som ministern nämner. Det är uppenbart att den befintliga lagstiftningen på dessa områden har varit bristfällig. Den är inte rustad för den situation och hotbild som Sverige i dag befinner sig i.

Att dessutom stärka betydelsen av det svenska medborgarskapet, som är ambitionen med den utredning som nyligen tillsattes, är också positivt, inte minst på grund av de skäl som ministern anger i sitt svar. Det kanske största skälet i den här kontexten är att ett krav på längre hemvist i Sverige skulle förbättra myndigheternas möjligheter att få information och bedöma utlänningslevnadssätt över tid.

Exempelvis hade den typen av sympatier som uttrycktes vid firandet i anslutning till den 7 oktober och Hamas terrorattack mot Israel synliggjort utlänningarnas faktiska lojalitet. Myndigheterna hade kunnat konstatera att det är personer som tycks värdera sin tillhörighet till Hamas eller till Palestina – hur de nu väljer att definiera den – högre än sin svenska anknytning. Därmed är de absolut inte redo eller aktuella för att erhålla ett svenskt medborgarskap, med alla rättigheter som förknippas med det.

I detta sammanhang när vi rabblar förslag som regeringen arbetar med kan också nämnas den presskonferens där regeringen i går informerade om den utredning som tillsatts som ska se över förutsättningar och incitament för ökad återvandring. Det sker mycket bra på detta område, fru talman. Det är bara synd att tidigare regeringar har varit så naiva inför de faktiska säkerhetsshot som finns i Sverige. Målsättningen med dessa och andra förslag är tydlig, åtminstone för mig.

Ingen utlänning som hatar Sverige och har sin lojalitet hos terrorister ska ha en plats i Sverige. De som samlas med vänner och bekanta för att fira att islamistiska terrorister mördar, våldtar och kidnappar civila judar i Israel har inte här att göra. De utgör ett hot mot judar i Sverige, vårt sätt att leva och våra värderingar. För mig som lagstiftare handlar det mest om att hitta en väg framåt och ett medel att uppnå målet. Målet är att bli av med dem från Sverige. Justeringar av utlänningslagen, skärpta krav på medborgarskap, ökad återvandring med mera är definitivt bra medel för att uppnå det målet.

Jag tror också att vandelsverktyget, beroende på utformning, kan bli centralt. I en vidare bemärkelse ska man tillåta myndigheter att göra en bedömning av ifall utlänningarna i fråga har levt upp till vad som kan anses vara en hederlig vandel. Ministern lyfte fram i sitt svar att man bland annat skulle kunna titta på om de har deltagit i våldsbejakande eller extremistiska organisationer. Jag tycker att det är alldeles uppenbart att samtliga som har firat Hamas terror tillhör den kategorin och skulle behöva lämna Sverige på grund av bristande vandel.

Anf. 113 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Något att ta upp i det här sammanhanget är regeringens beslut i juni om en lagrådsremiss där ett av förslagen är att uppehållstillstånd kan återkallas om det kan antas att en utlänning kommer att bedriva verksamhet med koppling till terrorism i ett annat land. Jag tror att en sådan bestämmelse gör stor skillnad när den implementeras eftersom många terroristorganisationer har sett Sverige som en fristad. Flera socialdemokratiska politiker uppmuntrar det synsättet.

Det var inte länge sedan man hade en Hamaskonferens i Malmö – av alla ställen – där Socialdemokraternas representant i riksdagens utrikesutskott deltog som hedersgäst. Det är viktigt att väljarna vet att vi håller på att få lagstiftning i det här landet som omöjliggör att Sverige fortsätter vara en fristad för terrorister och terrorist sympatisörer som kommer till Sverige.

Man kan inte lajva Che Guevara i någon svensk kommun och samla in pengar till terroristorganisationer som Hamas, som skapar kaos och förödelse i Mellanöstern som drabbar både judar och araber. Vill man stödja terrorism har man ingenting i Sverige att göra. Detta kommer att bli kristallklart innan mandatperiodens slut.

Vi har nog med konflikter i Sverige. Vi behöver inte importera andra länders konflikter. Om nu vänstern så gärna vill visa solidaritet med någon – börja med att visa solidaritet med det svenska folket, som i dag lever i en mycket otrygg tillvaro på grund av Socialdemokraternas politik! När vi tydliggör att Sverige inte är världens socialbyrå kommer det också att bli tydligt att Sverige inte är en plats för främmande konflikter som inte har någonting med det svenska folkets framtid och välbefinnande att göra.

Anf. 114 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag får en känsla av att vi är väldigt överens här i kammaren, och det är jag glad för. Jag tycker ändå att det är viktigt att den här frågan uppmärksammas.

Jag tycker att Sverige historiskt sett har varit väldigt naivt. Vi har på något sätt velat vara så goda som möjligt och har då välkomnat väldigt många till vårt land utan att ta fullt ansvar för att de också ska komma in i samhället på riktigt. Den typen av invandring håller inte i längden, och den här utvecklingen har under alldeles för lång tid tillåtits fortgå i Sverige. Det vänder regeringen på nu.

För dem som tittar på debatten tänker jag nu redogöra lite för vad det är vi tänker oss. Vi har alltså ännu inte presenterat några direktiv till utredningen, men de kommer inom kort. Det handlar om att utreda möjligheten att utvisa utländska medborgare på grund av bristande vandel. Det är egentligen inget nytt i svensk rätt, utan den möjligheten fanns fram till 2005. Med bristande vandel avses förhållanden som exempelvis bristande regelefterlevnad; association med kriminell organisation, nätverk eller klan; missbruk; deltagande i våldsbejakande eller extremistiska organisationer eller miljöer som hotar grundläggande, svenska värden eller om det i övrigt föreligger otvetydigt konstaterade anmärkningar i fråga om levnadssättet. Det är lite gammal svenska, men så har man uttryckt det tidigare. Vi vill utreda möjligheten att återinföra detta.

Avslutningsvis vill jag betona att förslaget ska leva upp till alla krav som ställs på rättssäkerhet, grundläggande rättssäkerhetsprinciper och skydd för grundläggande fri- och rättigheter. Noggranna avvägningar ska naturligtvis göras i förhållande till vad som stadgas i den svenska grundlagen, Europakonventionen och EU-rätten. Folkrättsliga åtaganden ska såklart följas.

Avslutningsvis vill jag också uttrycka en frustration över att vi har låtit utvecklingen gå så långt som den har gjort. Jag är väldigt otålig, precis som jag upplever att interpellanterna också är, men jag känner mig trygg i att vi har en solid majoritet för att faktiskt genomföra de förändringar som Sverige behöver och vända utvecklingen. Jag önskar att Socialdemokraterna, som satt i regering i åtta år innan oss, hade mäktat med att göra mer. Men det är ju alldeles uppenbart att man i sitt samarbete valde att låta andra röster höras högre. Därför är vi där vi är, och därför måste regeringen ta till ganska drastiska åtgärder.

Anf. 115 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack återigen för svaret, ministern!

Jag skulle också vilja uppehålla mig lite vid verktyget vandel, som ministern gjorde i sitt senaste inlägg. När regeringen processat utredningsdirektiven, utredningen levererats till regeringen, lagrådsremiss ägt rum och

Prot. 2023/24:24
27 oktober

Svar på
interpellationer

en proposition till slut landat här i riksdagen lovar jag att vi i riksdagen hanterat detta väldigt snabbt. Jag ser fram emot att arbetet fram till dess sker skyndsamt hos Tidöpartierna, inte minst hos Maria Malmer Stenergard personligen som ansvarig minister, så att det här kommer på plats så snabbt som möjligt.

Fru talman! Mitt uppenbara mål med att ha vandel som ett verktyg för att utvisa utlänningar är att säkerställa en så enkel sak som att om man befinner sig i Sverige ska man också huvudsakligen känna sin identifikation med och tillhörighet till Sverige som stat och land, inte till en terrorist i Mellanöstern. Om en individ fortfarande har Hamas överst på sin prioriteringslista när den befinner sig i Sverige eller om hatet mot judar runt om i världen och specifikt i Israel överskuggar ens kärlek till det land som välkomnat en, alltså Sverige, har man absolut ingenting här att göra. Vi behöver utforma vandelsverktyget på ett sådant sätt att detta mål kan uppfyllas. Det är mitt medskick till ministern.

Det som oroar mig framöver är inte huruvida Tidöpartierna har förmåga att enas i detta, utan att det finns politiska krafter som lär motarbeta en så enkel sak som att stå upp för Israel och motarbeta Hamas. Det syns tyvärr inte minst även i denna kammare. Det är ett bredare samhällsproblem som har drabbat andra politiska partier, men som tur är inte våra.

Anf. 116 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vill tacka både Tobias Andersson och Nima Gholam Ali Pour för den här debatten, som verkligen är viktig för att belysa hur allvarligt det är att vi har individer som så öppet hyllar – och tillåts hylla – den död som terrorn sprider.

Jag lovar att agera så skyndsamt det bara går, och jag är väldigt tacksam över det samarbete vi har mellan våra fyra partier. Jag är övertygad om att vi alla har samsyn om att vi måste framåt snabbt med detta.

Vi har ett ansvar att stå upp mot hat och hot som vi ser i vårt samhälle, och det vilar ett tungt ansvar på oss som politiker i både riksdag och regering att se till att myndigheter får de verktyg som behövs för att vi ska kunna vända utvecklingen i Sverige och se till att svenskarna är trygga. Det vi gör nu har betydelse för vilket slags land Sverige kommer att vara i framtiden, och vi får helt enkelt inte misslyckas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 26 oktober

2023/24:129 Skogsstyrelsens nya riktlinjer för artskydd

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:130 Statlig närvaro i Härnösand och i övriga landet
av *Peder Björk* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

Prot. 2023/24:24
27 oktober

2023/24:131 Sveriges cyberförsvar
av *Markus Selin* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 26 oktober

2023/24:160 Samverkan med Taiwan inom områdena klimat och miljö

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:161 Drivmedel och reduktionsplikten

av *Monica Haider* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:162 Beskattning enligt energiinnehåll i stället för volym

av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:163 Minskat anslag till förlossningsvården

av *Anna Vikström* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 12.50.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 1 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt om situationen i Israel och Palestina.....	1
Anf. 1 HÅKAN SVENNELING (V)	1
Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 4 ARON EMILSSON (SD).....	3
Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V)	4
Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (C).....	5
Anf. 7 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	6
Anf. 8 JACOB RISBERG (MP).....	6
Anf. 9 JOAR FORSSELL (L).....	7
Anf. 10 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
Anf. 11 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	9
Anf. 12 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	9
Anf. 13 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	9
Anf. 14 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	10
Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik	10
Anf. 16 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	10
Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik	11
Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	11
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	11
Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	12
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	12
Anf. 22 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	12
Anf. 23 JACOB RISBERG (MP) replik.....	13
Anf. 24 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	13
Anf. 25 JACOB RISBERG (MP) replik.....	13
Anf. 26 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	13
Anf. 27 MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 28 ARON EMILSSON (SD) replik	14
Anf. 29 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	15
Anf. 30 ARON EMILSSON (SD) replik	15
Anf. 31 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	15
Anf. 32 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	16
Anf. 33 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	16
Anf. 34 MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	16
Anf. 35 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	16
Anf. 36 JOAR FORSSELL (L) replik.....	17
Anf. 37 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	17
Anf. 38 JOAR FORSSELL (L) replik.....	17

Anf. 39	MORGAN JOHANSSON (S) replik	18
Anf. 40	ARON EMILSSON (SD)	18
Anf. 41	JOAR FORSSELL (L) replik	19
Anf. 42	ARON EMILSSON (SD) replik	19
Anf. 43	JOAR FORSSELL (L) replik	19
Anf. 44	ARON EMILSSON (SD) replik	20
Anf. 45	HÅKAN SVENNELING (V)	20
Anf. 46	ARON EMILSSON (SD) replik	21
Anf. 47	HÅKAN SVENNELING (V) replik	21
Anf. 48	ARON EMILSSON (SD) replik	21
Anf. 49	HÅKAN SVENNELING (V) replik	22
Anf. 50	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	22
Anf. 51	HÅKAN SVENNELING (V) replik	22
Anf. 52	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	23
Anf. 53	HÅKAN SVENNELING (V) replik	23
Anf. 54	JOAR FORSSELL (L) replik	24
Anf. 55	HÅKAN SVENNELING (V) replik	24
Anf. 56	JOAR FORSSELL (L) replik	24
Anf. 57	HÅKAN SVENNELING (V) replik	25
Anf. 58	KERSTIN LUNDGREN (C)	25
Anf. 59	MAGNUS BERNTSSON (KD)	25
Anf. 60	HÅKAN SVENNELING (V) replik	26
Anf. 61	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	26
Anf. 62	HÅKAN SVENNELING (V) replik	26
Anf. 63	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	27
Anf. 64	JOAR FORSSELL (L) replik	27
Anf. 65	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	27
Anf. 66	JOAR FORSSELL (L) replik	28
Anf. 67	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	28
Anf. 68	JACOB RISBERG (MP)	28
Anf. 69	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	29
Anf. 70	JACOB RISBERG (MP) replik	29
Anf. 71	MAGNUS BERNTSSON (KD) replik	29
Anf. 72	JACOB RISBERG (MP) replik	29
Anf. 73	JOAR FORSSELL (L) replik	30
Anf. 74	JACOB RISBERG (MP) replik	30
Anf. 75	JOAR FORSSELL (L) replik	30
Anf. 76	JACOB RISBERG (MP) replik	30
Anf. 77	JOAR FORSSELL (L)	31
Anf. 78	HÅKAN SVENNELING (V) replik	31
Anf. 79	JOAR FORSSELL (L) replik	32
Anf. 80	HÅKAN SVENNELING (V) replik	32
Anf. 81	JOAR FORSSELL (L) replik	32
Anf. 82	Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M)	33
§ 2	Justering av protokoll	33
§ 3	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	33
§ 4	Avsägelse	33
§ 5	Anmälan om kompletteringsval	34
§ 6	Anmälan om subsidiaritetsprövningar	34
§ 7	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	34

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	34
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:66 om överlåtelse av föräldrapenning	35
Anf. 83 Statsrådet ANNA TENJE (M)	35
Anf. 84 ISABELL MIXTER (V)	36
Anf. 85 Statsrådet ANNA TENJE (M)	37
Anf. 86 ISABELL MIXTER (V)	38
Anf. 87 Statsrådet ANNA TENJE (M)	39
Anf. 88 ISABELL MIXTER (V)	40
Anf. 89 Statsrådet ANNA TENJE (M)	40
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:99 om utredningen om utjämningsystemet	41
Anf. 90 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	41
Anf. 91 EVA LINDH (S).....	41
Anf. 92 ISAK FROM (S).....	42
Anf. 93 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	43
Anf. 94 EVA LINDH (S).....	44
Anf. 95 ISAK FROM (S).....	44
Anf. 96 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	45
Anf. 97 EVA LINDH (S).....	45
Anf. 98 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	46
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:83 om nya statliga gröna garantier	46
Anf. 99 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	46
Anf. 100 ISAK FROM (S).....	47
Anf. 101 EVA LINDH (S).....	48
Anf. 102 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	49
Anf. 103 ISAK FROM (S).....	50
Anf. 104 EVA LINDH (S).....	51
Anf. 105 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	51
Anf. 106 ISAK FROM (S).....	52
Anf. 107 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	53
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:80 om utvisning av terrorist sympatisörer	53
Anf. 108 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	53
Anf. 109 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	54
Anf. 110 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	55
Anf. 111 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	56
Anf. 112 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	57
Anf. 113 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	58
Anf. 114 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	59
Anf. 115 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	59
Anf. 116 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	60
§ 13 Anmälan om interpellationer	60
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	61

